

Թրքական «Խնթերհապեր» կայքէջը կը հաղորդէ, որ Թուրքիոյ իշխող Արդարութիւն եւ բարգաւաճում կուսակցութեան փոխնախագահ Սալիի Զափուսուզ յայտնած է, որ որպէսզի Հայաստան-Թուրքիա ստորագրուած արձանագրութիւնները Թուրքիոյ խորհրդարանին կողմէ վաւերացուին, պէտք է Թուրքիոյ պայմանը կատարուի: Զափուսուզ ըսած է, որ «Հայաստանի հետ ստորագրուած արձանագրութիւններու Թուրքիոյ խորհրդարանի կողմէ վաւերացումը կախեալ է Հայաստանի եւ Ազրպէյճանի միջեւ հաւանական համաձայնութենէն»:

«ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ԿԱԶՄՈՒԹԵԱՆ ԳՈՐԾԸՆԹԱՑԻՆ ՄԵՋ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԱԾ ՏԱՐԱԿԱՐԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԱՅԼԵՄ ԶԱՂԱԶԿԱՆ ԶԵՆ, ԱՅԼ՝ ՎԱՐՉԱԿԱՆ»

Կ'ԸՍԵ ՆԱԽԱԳԱՅ ՍԼԵՅՄԱՆ

Հանրապետութեան նախագահ գոր. Միշել Սլէյման երէկ նախագահական պալատին մէջ ընդունեց երիտասարդութեան եւ մարմնակրթութեան հարցերու նախարար Թալալ Արսլանը, որուն հետ ընկերակցեց նախարարութեան կապուած հարցեր, ինչպէս նաեւ կառավարութեան կազմութեան վերաբերող զարգացումները:

Նախագահ Սլէյմանի այցելեց բանակի հրամանատար գոր. Ժան Զահուաժին, որուն հետ ընկերակցեց երկրին ապահովական կացութիւնը. հարաւային Լիբանանէն կատարուած հրթիռարձակումը, ինչպէս նաեւ բացայայտուած «Զաթիւլա» տիպի չորս այլ հրթիռներուն վերաբերող զարգացումները:

Նախագահ Սլէյման ընդունեց կեդրոնական դրամատան կառավարիչ Ռիատ Սալամէն. որուն հետ

ընկերակցեց երկրին տնտեսական եւ ելեւմտական կացութիւնը, ինչպէս նաեւ որդեգրուած միջոցառումները, որոնց հիման վրայ կարելի պիտի ըլլայ պահպանել լիբանանեան դրամանիշի արժեքը:

Նախագահական պալատի այցելուներէն եղան նաեւ երեսփոխաններ Պուրթուս Հարպ եւ Իմատ Հուր, որոնք նախագահին հետ ընկերակցեցին երկիրը յուզող իրադարձութիւնները:

Նշեց, որ Նախագահ Սլէյման Մալթայի գերիշխան կազմակերպութեան իշխանին ի պատիւ սարքուած ընթրիքին ընթացքին արտասանեց խօսք մը, որուն մէջ շնշտեց, թէ Լիբանանի կառավարութեան ծնունդը շուտով կարելի պիտի ըլլայ՝ աւելցնելով, որ կառավարութեան կազմութիւնը արգելակող արտաքին խոչընդոտներ չկան:

Միւս կողմէ, «Ախպար» օրաթերթին հետ իր ունեցած հարցազրոյցին ընթացքին, նախագահ Սլէյման նկատել տուաւ, որ կառավարութեան կազմութեան գործընթացին մէջ արձանագրուած տարակարծութիւնները այլեւս քաղաքական չեն, այլ՝ վարչական:

«Լիբանանը վարչակարգի առումով ընդհանուր բացողումի իրաւիճակի մէջ չի գտնուիր», ըսաւ ան եւ աւելցուց, որ ինք համաձայն է լիազօրուած վարչապետ Սաատ Հարիրիի հետ՝ ազգային միասնականութեան կառավարութիւն մը կազմելու իմաստով:

Նախագահ Սլէյման կոչ ուղղեց չմտահոգուելու, որովհետեւ Լիբանան եւ անոր ապահովական կայունութիւնը առողջ վիճակի մէջ կը գտնուին:

ԸԼԵՍԱՆՍՈՅԻ ՄԵՋ

ՀԱՐԻՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ԿԱԶՄՈՒԹԵԱՆ ԹՂԱԾՐԱՐԸ ԸՆՆԱՐԿԵՑ ԺՈՒՊԼԱԹԻ ՀԵՏ

Լիազօրուած վարչապետ Սաատ Հարիրի երէկ երեկոյեան ուղղուեցաւ Զլեմասո, ուր հանդիպում մը ունեցաւ Ընկերվար յառաջդիմական կուսակցութեան ղեկավար, երեսփոխան Ուալիտ Ժոմպալթի հետ:

Հանդիպումին ընթացքին ընկերակցեցան կառավարութեան կազմութեան հոլովոյթին վերաբերող իրադարձութիւնները:

Հանդիպումին ներկայ գտնուեցան նաեւ Հարիրիի խորհրդական Նատեր Հարիրի, նախարարներ Ղազի Արիտի եւ Ուալի Ապու Ֆաուր, Ժոմպալթի գաւակը՝ Թամուր Ժոմպալթ, ինչպէս նաեւ Ժողովրդավարական հանդիպում պլոքի անդամ երեսփոխանները:

ՍՓԻՒՐԵԻ «ՓՈՐԸ ԶԱՂԱԶԿԱՆԱՅԱԾ» ՀԱՏՈՒԱԾ ՄԸ ՄԻԱՅՆ...

Հայաստանի Ազգային Ժողովի ՀՀԴ խմբակցութեան քարտուղար Արտաշէս Հափապեան երէկ, ելոյթ ունեցաւ Ազգային Ժողովին մէջ, դիմած է վարչապետ Տիգրան Սարգսեանին եւ ըսած, որ անթոյլատրելի է պաշտօնական երեւանի լուծութիւնը Ազգարայի յարձակողական հռետորութեան դիմաց: Տ. Սարգսեան նկատել տուած է, որ Ազգարայի պատասխանելը պիտի նշանակէ թուացումներ երեւանի դիրքերը:

Վարչապետը նաեւ նշած է, որ սփիւռքի «փոքր քաղաքականացած» հատուած մը միայն դեմ է հայ թրքական արձանագրութիւններուն եւ այդ հատուածին դիրքորոշումները չեն համապատասխաներ Հայաստանի Հանրապետութեան դիրքորոշումին:

«ԻՐԱՆ ՊԱՏՐԱՍ Ե ԱՌԱՋԱՐԿՈՒՈՂ ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹԵԱՆ»

Կ'ԸՍԵ ԱՅՄԱՏԻՆԵԺԱՏ

Իրանի նախագահ Մամիուտ Ահմատինե-ժատ երէկ յայտնեց, որ մեծ պետութեանց հետ հիւլեական թղթածրարին շուրջ գործակցութեան պայմանները հասունցած են:

Իր սովորական կարծիք կեցուածքէն շեղում կատարելով՝ Ահմատինե-ժատ ողջունեց արեւմտեան քաղաքականութեան մէջ «ճակատումէ համագործակցութիւն» փոփոխութիւնը, որ Իրանի հիւլեական ծրագիրին շուրջ գործակցութիւնը կարելի կը դարձնէ:

Ան շնշտեց, թէ իր կառավարութիւնը նախանձախնդիր է Արեւմուտքին հետ համաձայնութեան հասնելու: «Մենք կ'ողջունենք վառելանիւթի փոխանակումը, հիւլեական գործակցութիւնը, հիւլեական կառավարութիւնը, եւ պատրաստ ենք գործակցելու», ըսաւ ան Իրանի երկրորդ մեծագոյն քաղաքէն՝ Մաշհատէն ուղղակի սփռուած

ճառի մը ընթացքին:

Ահմատինե-ժատ նշեց, որ Արեւմուտքը նախապէս կը խօսէր «կասեցման եւ ամեն բան առկա խելու մասին, սակայն այժմ անոնք կը խօսին վառելանիւթի փոխանակման, հիւլեական գործակցութեան, հիւլեական կայաններու եւ շարժակներու կառուցման մասին: Անոնք ճակատումէ անցան գործակցութեան», եւ ատոր իբրեւ հետեւանք «հիւլեական գործակցութեան պայմանները պատրաստ են»:

Ակնարկելով ՄԱԿ-ի կողմէ Իրանի դեմ հաստատուած պատժամիջոցներուն՝ Իրանի նախագահը յայտնեց, որ Արեւմուտքը նախապէս որդեգրած էր «ճակատումի եւ սպառնալիքներու քաղաքականութիւնը, սակայն այսօր ան փոխած է իր կեցումը եւ մենք կ'ողջունենք այդ մէկը»:

«Կ'ընդունինք վստահութեամբ եւ անկեղծութեամբ, աքանց որեւէ

խաղի կամ սուտի մեզի երկարած որեւէ ծեռք: Սակայն՝ եթէ այդ մէկը սխալ դուրս գայ, մեր պատասխանը պիտի ըլլայ այն, զոր տուինք Պուշի եւ իր մանկաւիկներուն», ընդգծեց Ահմատինե-ժատ:

Միւս կողմէ՝ Հիւլեական ուժանիւթի միջազգային գործակալութեան մօտ Իրանի յատուկ պատուիրակ Ալի Ասդար Սոլթանիէ ԻՍԼԱՐ լրատու գործակալութեան յայտնեց, որ գործակալութեան փոխանցած է անոր առաջարկին Իրանի պատասխանը: Լրատու գործակալութիւնը պատասխանի բովանդակութեան մասին տեղեկութիւն չփոխանցեց:

Սոլթանիէ նշեց, որ կը նախատեսէ, որ «թեքնիք» հարցերու շուրջ Իրանի եւ գործակալութեան միջեւ յաւելեալ բանակցութիւններ տեղի ունենան: Ան ըսաւ, թէ որեւէ համաձայնութիւն պէտք է նկատի ունենայ նաեւ Իրանի տնտեսական մտահոգութիւնները:

ՍՈՒՐԻԱ ԵՐՈՊԱՅԻ ԿՈՉ Կ'ՈՒՂՔԵ ՍՈՒՐԻԱ-ԻՍՐԱՅԵԼ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ ԹՈՒՐԵԻՈՅ ԶԱՆՔԵՐՈՒՆ ՕԺԱՆԴԱԿԵԼՈՒ

Սուրիոյ նախագահ Պաշշար Ասատ Երուպական պետութիւններուն կոչ ուղղեց Սուրիա-Իսրայէլ բանակցութիւններուն Թուրքիոյ ջանքերուն օժանդակելու եւ ըսաւ, թէ իր երկիրը պատրաստ է բանակցութիւններուն վերսկսելու, «բայց եւ այնպէս, պայմանաւ, որ իսրայէլեան կողմը եւս գտնուի անձեր, որոնք կ'ուզեն բանակցութիւններուն շարունակումը»:

Սուրիոյ նախագահը գովաբանեց Սուրիա-Իսրայէլ անուղղակի բանակցութիւններու գործընթացին մէջ Թուրքիոյ ջանքերը եւ շնշտեց, որ եթէ բանակցութիւնները վերսկսուին, «Երրորդ կողմի» մը ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

«Մենք Երուպական երկիրներուն կոչ կ'ուղղենք իրենց ներդրումը ունենալու՝ օժանդակելու համար Թուրքիոյ, սակայն նաեւ մեզի, որպէսզի կարենանք բանակցութիւններուն վերսկսելու անոնք ընդհատման կենտէն», շնշտեց ան:

Թուրքիոյ վարչապետ Ռեճեփ Թայիփ Էրտողան չորեքշաբթի օր պատրաստակամութիւն յայտնած էր անգամ մը եւս Սուրիոյ եւ Իսրայէլի միջեւ միջնորդութիւն կատարելու:

ԱՏԱՆԱՅԻ ԶԱՐԴԵՐԻ 100-ԱՄԵԱԿԻՆ ՆՈՒՐՈՒԱԾ ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՎ ԱՆԹԻԼԻԱՍՈՒՄ

ԱՐԱՄ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ. «ԱԶԳԵՐ ԿԸ ԳՈՅԱՏԵԻՆ ՈՒ ԿԸ ՀԶՈՐԱՆԱՆ ԻՐԵՆՅ՝ ՀԱՒԱՔԱԿԱՆ ՅԻՇՈՂՈՒԹԵԱՄԲ ՈՒ ՊԱՀԱՆՋԱՏԻՐՈՒԹԵԱՄԲ»

1921 թուականի նոյեմբերի 29-ին Սահակ կաթողիկոսը, ժամանակաւորապէս վերադառնալով Կիլիկիա, Միջերկրականի ափերին սփռուած եւ իր բնակավայրերը կորցրած հայութեանը մի սրտառուչ ու լալազին գրութեամբ բացատրում էր, թէ ինչու պէտք է Կիլիկիայի փրկուած հայութեան համար անելի ապահով վայր գտնել եւ հեռանալ սեփական տներէն:

«Իմ նստավայրս. Սիսի

մէջ, աներակներու կոյտ մըն է: Ստանա կը գտնուիմ ժամանակաւորապէս, փոխադրուելու համար դէպի Սուրիա, ուր հօտիս թիւը նոյնքան

էր, քան իսկ 100-ամեակին նուիրուած համագումարի առաջին զեկուցաբերը Սկրտիչ Պուլտուրեան, սակայն յուզումները գտնել ապահով ապաստարան մը, ապահովել անոնց հաճապագօրեայ հացը, մինչեւ որ Աստուած, նոր արարչագործութեամբ մը, անոնց ապահովել փրկութեան նոր արքայութիւն մը», գրում էր Սահակ կաթողիկոսը:

բազմաթիւ է որքան էր Ատանայի մահացին մէջ: Իմ խնդրանքս, ինչպէս նաեւ Կիլիկիոյ գերագոյն կոչն է, ամեն գնով փրկել հայ ժողովուրդի թանկագին խելակները, գտնել ապահով ապաստարան մը, ապահովել անոնց հաճապագօրեայ հացը, մինչեւ որ Աստուած, նոր արարչագործութեամբ մը, անոնց ապահովել փրկութեան նոր արքայութիւն մը», գրում էր Սահակ կաթողիկոսը:

«Եթէ մենք Կիլիկիոյն, պիտի մեռնինք, առնուազն մեռնինք հեռուն, շատ հեռուն, որպէսզի չաջողինք մեր արիւնով ու ոսկորներով առնելի չաջողինք մեր ժողովուրդին մեր պաշտելի Կիլիկիան», իր հօտին դիմում էր Սահակ կաթողիկոսը:

Այս յուսահատ բառերը Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան վեհաժողովին հաւաքուած ներկաներին. որպէս իր ելոյթի

թի մի հատուած, պիտի կարդար Ատանայի ջարդերի 100-ամեակին նուիրուած համագումարի առաջին զեկուցաբերը Սկրտիչ Պուլտուրեան, սակայն յուզումները չկարողանալով պահել, նա խնդրեց, որ այն կարդայ Նարեկ եպիսկոպոս Ալեքսեանը:

Ատանայի ջարդերի կամ որ հայութեան մեջ աւելի ընդունուած է ասել Կիլիկիոյ աղետի հարկւրամեայ տարելիցին նուիրուած համագումարը ինկուտներ 28-30-ին, տեղի է ունենում Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոս Արամ Ա. վեհափառ հայրապետի մասնակցութեամբ ու հովանաւորութեամբ: Համագումարին մասնակցում են զեկուցաբերներ ինչպէս Հայաստանից, այնպէս էլ Սփիւռքի մի շարք երկրներից:

ԹԱԹՈՒՆ ՀԱՅՈՒՄԵՆ

Շար.ը՝ էջ 10

ԿԱՐԶԱՊԵՏԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ
ՍԻՆԻՈՐԱ ԵՐԿԿՈՂՄԱՆԻ
ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
ԸՆՆԱՐԿԵՑ ՄԱԼԹԱՅԻ ԳԵՐԻԾԵԱՆ
ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԵԱՆ
ՆԱԽԱԳԱՅԻՆ ՀԵՏ

Ընթացաւարտ վարչապետ Ֆուատ Սինիրա երէկ վարչապետարանին մէջ ընդունեց Մալթայի գերիշխան կազմակերպութեան նախագահ Մեթիու Ֆեսթիսկ իշխանը։

Հանդիպումին ընթացքին քննարկուեցան երկկողմանի յարաբերութիւնները, ինչպէս նաեւ տեղական եւ շրջանային իրադարձութիւնները։

Քննարկուեցան նաեւ Լիբանանի եւ Մալթայի գերիշխան կազմակերպութեան միջեւ մարդասիրական եւ ընկերային մարգերուն մէջ գործակցութիւնը աշխուժացնելու հեռանկարները։

Մալթայի գերիշխան կազմակերպութեան նախագահ Մեթիու Ֆեսթիսկ այցելեց նաեւ Այն թիւէ, ուր հանդիպում մը ունեցաւ խորհրդարանի նախագահին հետ։

ԸՍՏ ՍՖԷՅՐ ՊԱՏՐԻԱՐԷԻ
ԻՇԽԱՆՈՒԹԻՒՆԸ
ՊԷՏՔ Է ՍՏԱՆՁՆԵՆ
ՍԱՐՏ 14-Ի ՈՒԺԵՐԸ

Մարոնիներու Նասրալլա Սֆէյր պատրիարքը «Մասիրա»-ի հետ իր ունեցած հարցազրոյցին ընթացքին յայտնեց, որ Լիբանանի իշխանութիւնը պէտք է ստանձնեն Մարտ 14-ի քաղաքական ուժերը, որոնք կը ներկայացնեն խորհրդարանական մեծամասնութիւնը։

Սֆէյր պատրիարքը շեշտեց, որ գէնքը եւ ժողովորդավարութիւնը իրարու չեն համապատասխաներ, ինչպէս նաեւ խորհրդարանական մեծամասնութիւնն ու փոքրամասնութիւնը յոյն կառավարութեան մէջ չեն կրնար համախմբուիլ։

Սֆէյր պատրիարքը ընդգծեց, որ Յըզպալլա ի շահ Իրանի կը գործէ, աւելի քան՝ Լիբանանի։

ՊԵՆՉԻՆԻ ԳԻՆԻ
ՍԱԳԼՑՈՒՄ

Ուժանիւթի եւ ջուրի հարցերու նախարար Ալեն Թապուրեան հրապարակեց շրջաբերական մը, որուն մէջ նշուեցան վառելանիւթի վաճառքին համար ճշգրտած նոր սակերը։

Ճշգրտած նոր սակերուն համաձայն, 98 օքթան (առանց կապարի) պենզինի գինը տղած 600 լ. ոսկիով, 95 օքթան (առանց կապարի) պենզինի գինը՝ 600 լ. ոսկիով, մէկ թոն ֆիուլ օյլը՝ 13 տոլարով, մագուրին գինը՝ 700 լ. ոսկիով, տիզուլ օյլը՝ 700 լ. ոսկիով, կազին սակը՝ 500 լ. ոսկիով, 10 քիլոկրամ կշռող պիւթակազի շիշի սակը՝ 300 լ. ոսկիով եւ 12,5 քիլոկրամ կշռող պիւթակազի շիշի սակը՝ 400 լ. ոսկիով։

Ստորեւ կու տանք վառելանիւթի նոր սակերը․
- 98 օքթան (առանց կապարի) պենզինի թիթեղ՝ 31,200 լ. ոսկի
- 95 օքթան (առանց կապարի) պենզինի թիթեղ՝ 30,500 լ. ոսկի
- Կազի թիթեղը՝ 18,800 լ. ոսկի
- Մագուրի թիթեղը՝ 18,800 լ. ո.
- Տիզուլ օյլի թիթեղը՝ 19,100 լ. ո.
- 10 քիլոկրամ կշռող պիւթակազի շիշը՝ 14,800 լ. ոսկի, եթէ վաճառատունէն պիտի գնուի։
- 12,5 քիլոկրամ կշռող պիւթակազի շիշը՝ 18,000 լ. ոսկի, եթէ վաճառատունէն պիտի գնուի։

«ԱԶԴԱԿ»Ի ՄԷՋ
ԾԱՆՈՒՑՈՒՄԻ ՀԱՄԱՐ

Բոլոր անոնք, որոնք կը փափաքին «Ազդակ»-ի մէջ որեւէ ծանուցում հրատարակել, պէտք է բնագիրը խմբագրատուն՝ Ծանուցումներու բաժանմունք հասցնեն հրատարակման թուականէն առնուազն օր մը առաջ, ՄԻՆՁԵՒ ԵՐԵԿԱՅԵԱՆ ԺԱՄԸ 5:00:

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ
ՀԱՍՏԱՍԱՐԱՆԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՄՈՒՐԹԻՒՆԸ

Կը կազմակերպէ՝
ՇՆՈՐՀԱՀԱՆԴԵՍ

Հայոց ցեղասպանութեան թանգարան-հիմնարկի տնօրէն

ՀԱՅԿ ԴԵՄՈՅԵԱՆԻ
ՉՈՐՍ ՄԵՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ

- ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԶԻՆԱՆՇԱՆՆԵՐ, ԴՐՕՇՆԵՐ, ՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՐԳԵՆԵՐ
- ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՊՈՐՏԸ ԵՒ ՄԱՐՄԱԿՐԹՈՒԹԻՒՆԸ ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԿԱՅՐՈՒՄԻՆՈՒՄ
- ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԼԵՆՈՇԵԱԿՐԻ ՊՐՈՆՁԵՐԱՐԵԱՆ ՄՊԱՌԱԶԻՆՈՒԹԻՒՆ ՈՒ ՌԱԶՄԱՐՈՒԵՍԸ
- ՎԱՆԻ ԹԱԳԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄՆԵՐՆ ՈՒ ՌԱԶՄԱՐՈՒԵՍԸ

ՇՆՈՐԽԱՏԱՆՈՒՄԻ աւարտին տեղի
կ'ունենայ քննարկում եւ հարցազրոյց:

Տեղի կ'ունենայ ուրբաթ, 30 հոկտեմբեր 2009-ին, երեկոյեան ժամը 8:30-ին հայ կաթողիկէ Մեսրոպեան բարձրագոյն վարժարանի «Ֆարաճեան» լսարանին մէջ, Պուրճ Համուտ։

ՀՐԱԷՐ

ԽԻՍՏ ՀՍԿՈՂՈՒԹԻՒՆ՝ ԻՍՐԱՅԷԼԻ ՀԵՏ
ՍԱՀՄԱՆԱՄԵՐՁ ՇՐՋԱՆԻՆ ՄԷՋ

Հարաւային Լիբանան-նի եւ հիւսիսային Իսրայէլի միջեւ գտնուող սահմանամերձ շրջանին մէջ երէկ ամբողջ օրուան ընթացքին տիրեց զգուշաւոր լռութիւն եւ համեմատական խաղաղութիւն, որուն ընթացքին թէ՛ լիբանանեան կողմէն եւ թէ՛ իսրայէլեան կողմէն հսկողութիւնը խստացաւ եւ շրջուն ջոկատներուն աշխատանքը աշխուժացաւ։

Իսրայէլեան ուժերու շրջուն ջոկատներ հսկեցին Ղաժարէն Մէյսել ժապալ երկարող շրջանը, իսկ լիբանանեան բանակն ու ՖԻՆԻԼ-ի միջազգային խաղաղապահ ուժերը հսկեցին սահմանամերձ բոլոր շրջանները, Հոլայէն Մէյսել ժապալ երկարող շրջանը եւ յատկապէս Մազարեի Շեպան, ուր Իսրայէլ ամրացուց իր դիրքերը։

Նշենք, որ իսրայէլեան օդուժը երէկ առաւօտեան կանուխ ժամերին մինչեւ յետմիջօրէ թռիչքներ գործեց հարաւային Լիբանանի, մայրաքաղաք Պէյրութի եւ լիբանանեան զանազան շրջաններու վերէն։

Իսրայէլեան հետախուզական օդանւերը բաւական ցածէն կատարեցին իրենց թռիչքները։ Ինչ կը վերաբերի, երեքշաբթի երեկոյեան Հոլայէն Իսրայէլ կատարուած հրթիռարձակումին, «Նաշրա» կաքէ-

ջը հաղորդեց, թէ Ապտալլա Ազգամ փաղանգի ժարրահ թէւը ստանձնեց Հոլայէն հիւսիսային Իսրայէլ կատարուած հրթիռարձակումին պատասխանատուութիւնը։

ԶՕՐ. ԶԱՀՈՒՄԻ.
«ԲԱՆԱԿԸ
ՊԻՏԻ ՇԱՐՈՒՆԱԿԷ
ՀԵՏԱՊԼԴԵԼ ԵՐԿՐԻՆ
ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԻՒՆԸ
ԽԱՆՏՈՂՆԵՐԸ»

Երեքշաբթի երեկոյեան Հոլայէն դէպի հիւսիսային Իսրայէլ արձակուած «Քաթիուշա» տիպի հրթիռներէն ետք, Նախանցեալ օր առաւօտեան Հոլայի քաղաքապետին՝ Ֆայսալ Հիժազիի բնակարանին մօտ գտնուեցան չորս հրթիռներ, որոնք լարուած էին ու պատրաստ՝ դէպի Իսրայէլ արձակուելու։

Լիբանանեան բանակի սակարարներ աշխատած էին եւ յաջողած վնասագերծել այդ հրթիռները։

Լիբանանեան բանակն ու ՖԻՆԻԼ-ի միջազգային խաղաղապահ ուժերը շրջափակեցին այդ հրթիռներուն վայրը եւ հետաքննութիւն բացին՝ բացայայտելու համար յանցագործները։

Բանակի հրամանատար գոր. ժան Զահուաժի եւ ՖԻՆԻԼ-ի ուժերու հրամանատար գոր. Զլաուտի Կրացիանօ ուղղուեցան Հիժազիի

բնակարանը եւ ստուգեցին լարուած այդ հրթիռները, որոնց կողքին գտնուեցաւ նաեւ քամերա մը, ինչպէս նաեւ մութ ձեռքերուն օգտագործած իրերը։

Բանակի հրամանատար գոր. ժան Զահուաժի յայտնեց, որ բանակը կառչած կը մնայ իսրայէլեան խախտումներուն հակադարձելու իր իրաւունքին, որովհետեւ այդ մէկը Լիբանանի գերիշխանութեան դէմ ոտնձգութիւն է, ինչպէս նաեւ ՄԱԿ-ի Ապահովութեան խորհուրդի թիւ 1701 բանաձեւի գործադրութեան խախտում։

Ան նշեց, որ հարաւային Լիբանանէն կատարուած երեկուան հրթիռարձակումին պարագային տակաւին անորոշ է եւ կ'իյնայ գործակալներու աշխատանքներուն ձիրքի մէջ։

Զոր. Զահուաժի նշեալ յայտարարութիւնները կատարեց հարաւային Լիբանանի եւ Արեւմտեան Պէրայի մէջ բանակին զորամասերը ստուգելու ընթացքին։

Ան շեշտեց, որ բանակը պիտի շարունակէ հետապնդել երկրին ապահովութիւնը խախտող անհատներն ու խմբաւորումները եւ պիտի չարտօնէ, որ կարգ մը անօրէններ Լիբանանը վերադարձնեն անցեալի սէւ օրերուն։

Միւս կողմէ, Նշենք, որ Իսրայէլ նախանցեալ երեկոյեան աւելի քան 10 հրթիռ արձակած էր հարաւային Լիբանանի դէմ եւ ՄԱԿ-ի մօտ բողոքած էր Լիբանանի կառավարութեան դէմ։

Իսրայէլեան զինուորական աղբիւրներու համաձայն, «Քաթիուշա» տիպի հրթիռները

հարաւային Լիբանանէն արձակուած են պաղեստինեան խմբաւորումներու կողմէ։

Տէր Յիսուս քեզի համար
ծրագիր մը ունի...

Հայ Աւետարանական
Էմմանուէլ եկեղեցին կը հրաւիրէ ձեզ
ԱՄԵՏԱՐԱՆԶԱԿԱՆ
ԺՈՂՈՎՆԵՐՈՒ

Աւետարանիչ՝ **ՎԵՐ. ԶԱԿՈՐ ՉՈՂԱՆՃԵԱՆ**
Հովիւ Լիոնի Հայ Աւետարանական եկեղեցւոյ Ֆրանսա

Չորեքշաբթի, 4 նոյեմբեր 2009
Հինգշաբթի, 5 նոյեմբեր 2009
Ուրբաթ, 6 նոյեմբեր 2009
Շաբաթ, 7 նոյեմբեր 2009
Երեկոյեան ժամը 7:30-ին
Հայ Աւետարանական Էմմանուէլ եկեղեցւոյ մէջ, Նոր Ամանոս, Տորա:

ՀՐԸՄ ՊՈՒՐՁ ՀԱՄՈՒՏԻ ՄԱՍՆԱԾԻՂ
ՍԿԱՌԵՍԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՐԴ
ԵՒ ԽՄԲԱՊԵՏԱԿԱՆ ԿԱԶՄ

ՎԵՐԱՄՈՒՏԻ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ
ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆ

ՀՐԸՄ Պուրճ Համուտի մասնաճիւղի սկաուտական 2009-2010 տարեշրջանի վերամուտի պաշտօնական բացման հանդիսութիւնը տեղի պիտի ունենայ **ԿԻՐԱԿԻ, 1 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 2009-ին**, կէսօրէ ետք ժամը 5:00-էն սկսեալ։

ՅԱՅՏԱԳԻՐ

●Սկաուտական տողանցք՝ ընկերակցութեամբ ՀՐԸՄ-ի շեփորախումբին, մասնակցութեամբ մասնաճիւղի սկաուտական բոլոր խումբերուն, Պուրճ Համուտի շրջանին մէջ, կէսօրէ ետք ժամը 5:00-ին։

●Դրօշակի արարողութիւն եւ աստիճանատուելութիւն՝ Ազգ. Լ. եւ Ս. Յակոբեան քոլեճի շրջափակին մէջ, երեկոյեան ժամը 6:00-ին։

●Գեղարուեստական յայտագիր՝ «Յակոբ Տէր Մելքոնեան» սրահին մէջ, երեկոյեան ժամը 7:00-ին։

ՍԱԼԼՈՒԽԻ ՀԵՏ ՏԵՍԱԿՑԷԼԷ ԵՏՔ
«ՄԱԿ-Ի ԹԻՒ 1559 ԲԱՆԱՉԵԻՆ
ՍԱՍԻՆ ԼԱՐՍԸՆԻ
ՏԵՂԵԿԱԳԻՐԸ ԼԵՑՈՒՆ Է
ԶՐՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՎ»
Կ'ԸՍԷ ԱՄՄԱՐ ՄՈՒՍԱՌԻ

Արտաքին գործոց եւ արտերկրի լիբանանցիներու հարցերու նախարար Ֆաուզի Սալլուխ երէկ հանդիպում մը ունեցաւ Յըզպալլայի արտաքին յարաբերութեանց պատասխանատու Ամմար Մուսաուիի հետ։

Հանդիպումէն ետք Մուսաուի յայտնեց, որ Թերի Ռոտ Լարսընի կողմէ պատրաստուած տեղեկագիրը՝ ՄԱԿ-ի թիւ 1559 բանաձեւին մասին, անճիշդ է, կողմնակալ եւ զրպարտութիւններով լեցուն։

Պատասխանելով այն հարցումին, թէ Իսրայէլ Յըզպալլան կ'ամբաստանէ հարաւային Լիբանանէն հրթիռարձակում կատարելու եւ թիւ 1701 բանաձեւը խախտելու յանցանքով, Մուսաուի ըսաւ, թէ Յըզպալլայի դէմ կատարուած այս յայտարարութիւնները զրպարտութիւններ են եւ անճիշդ յայտարարութիւններ։

Ան դիտել տուաւ, որ կան նաեւ իսրայէլացի որոշ պատասխանատուներ, որոնք յայտնեցին, թէ այդ հրթիռները Յըզպալլայի կողմէ չեն արձակուած։ «Մենք բաւարար քաջութիւնը ունինք ստանձնելու մեր պատասխանատուութիւնը, եթէ նման բան կատարած ըլլանք», աւելցուց ան։

Մուսաուի նշեց, որ Իսրայէլ պատճառաբանութեան կարիքը չունի Լիբանանի դէմ պատերազմ հռչակելու, սակայն Իսրայէլ գիտէ, որ Լիբանանի հռչակելու, սակայն Իսրայէլ գիտէ, որ Լիբանանի դէմ որեւէ պատերազմ պտոյտ պիտի չըլլայ, այլ՝ նման պիտի ըլլայ յուլիսեան պատերազմին, որ վատագոյն էր իսրայէլեան գոյացութեան համար։ «Հետեւաբար Իսրայէլ Լիբանանի դէմ նոր պատերազմ մը չի շղթայագերծեր»՝ նկատի ունենալով իր կրելիք վնասները», աւելցուց ան։

ՔԻԷԻԱ ԻՏԱԼԻՈՅ ԱՐՏԱԷՆ ԳՈՐԾՈՅ

ՆԱԽԱՐԱՐԵՆ ՆԱՄԱԿ ՄԸ ՅԱՆՁՆԵՑ ՍԱԼԼՈՒԽԻ

Արտաքին գործոց եւ արտերկրի լիբանանցիներու հարցերու նախարար Ֆաուզի Սալլուխ նախանցեալ օր Պուստրոս պալատին մէջ ընդունեց Լիբանանի մէջ Իսրայիլի դեսպան Կապրիէլ Քիբիան, որուն հետ քննարկեց Միջին Արեւելքի կապուած հարցեր, ինչպէս նաեւ լիբանանեան իրադարձութիւնները։

Քիբիա Սալլուխին յանձնեց անոր իտալացի պաշտօնակիցէն՝ Ֆրանքօ Ֆրաթինիէն նամակ մը, որուն մէջ ան կը շնորհաւորէր Լիբանանը ՄԱԿ-ի Ապահովութեան խորհուրդի ոչ մնայուն անդամ ընտրուելուն համար։

Հանդիպումէն ետք Քիբիա յայտնեց, որ Լիբանանի կայունութիւնը կախեալ է լիբանանեան հողերուն իսրայելեան բռնագրաւումէն։

Իր կարգին, Սալլուխ ըսաւ, թէ Իսրայէլ մնայուն

կերպով կը խախտէ ՄԱԿ-ի Ապահովութեան խորհուրդի թիւ 1701 բանաձեւը՝ գայն գործադրելու փոխարէն։

Նշենք, որ յառաջիկայ երկուշաբթի օր Իտալիոյ նախագահ Ճորճիօ Նափոլիթանօ պաշտօնական այցելութեամբ մը պիտի ժամանէ Լիբանան։

«ԱԶԴԱԿ»Ի ՖՈՒՏԻՆ

●Կարպիս Գրիօղլեանի մահուան առիթով՝
Տէր եւ տիկին Յարութիւն եւ Նեկտար Մասոյեան 100,000 լ. ո.
Տէր եւ տիկին Ժաք եւ Քարոլ Մահսերեճեան 100,000 լ. ո.

●Մարալ Կեպենլեանի մահուան 7-րդ տարելիցին առիթով՝
Կեպենլեան ընտանիք 50,000 լ. ո.

ՄԱՀԱԶԴ

ՀԱԼԷՊ

ՀԱԼԷՊ

Տէր եւ տիկին Սուրեն եւ Բնարիկ Հեքիմեան եւ զաւակունք
Տիկին Սիրանուշ Աւագեան
Տէր եւ տիկին Արմէն Շըղլեան եւ զաւակունք
Տէր եւ տիկին Պօղոս Աւագեան եւ զաւակունք
Տէր եւ տիկին Պետրոս Աւագեան եւ զաւակունք
Տէր եւ տիկին Ատուր Յովհաննէսեան եւ զաւակունք
Տէր եւ տիկին Վանօ Յովհաննէսեան
Տէր եւ տիկին Վահէ Գրիգորեան
Տիկին Վազգանուշ Կարապետեան
Տէր եւ տիկին Կարպիս Կարապետեան եւ զաւակունք
Տէր եւ տիկին Բաֆֆի Կարապետեան եւ զաւակունք
Տէր եւ տիկին Սեւակ Կարապետեան
Հեքիմեան եւ Աւագեան ընտանիքներ
Շըղլեան եւ Կարապետեան ընտանիքներ
Յովհաննէսեան եւ Գրիգորեան ընտանիքներ
Արգարեան ընտանիք
Եւ համայն ազգականներ կը գումեն իրենց մօր, գոքանչիւ, մեծ մօր, քրոջ, մօրաքրոջ եւ հարազատից՝

ՍՐԲՈՒՀԻ ՀԵՔԻՄԵԱՆԻ

(Ծնեալ՝ ՃՐՂԼԵԱՆ, Հալէպ, 1928-ին)

մահը, որ պատահեցաւ հիւզշաբթի, 29 հոկտեմբեր 2009-ի կէսօրին։

Յուդարկաւորութեան արարողութիւնը պիտի կատարուի այսօր՝ ուրբաթ, 30 հոկտեմբեր 2009-ի կէսօրէ ետք ժամը 2:00-ին, Հալէպի Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ մէջ, Սէյրաֆի։
●Ներկայս ընդունիլ իբրեւ մահալիչ։
●Թաղման արարողութիւնն էտք զաւակցութիւնները կ'ընդունուին եկեղեցւոյ ներքնասրահը։
●Փոխան բնակարանի՝ հանգուցեալին պարագաները զաւակցութիւնները պիտի ընդունին շաբաթ, 31 հոկտեմբեր 2009-ին առաւօտեան ժամը 10:00-էն մինչեւ երեկոյեան ժամը 7:00, եկեղեցւոյ ներքնասրահը։

ՏԵՍԱԿԵՏ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԻԾԽԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ ՎԱՐԿԻՆ ՈՒ ՀԱՒԱՍՏԻՈՒԹԵԱՆ ՀԱՍԱԾ ՅԱԽԵԼԵԱԼ ՀԱՐՈՒԱԾ ՄԸ

Հայաստանի նախագահ Սերժ Սարգսեան սփիւռքի հայաշատ գաղթածխաներ այցելելէ անմիջապէս ետք Հայաստանի Ազգային անվտանգութեան խորհուրդի նիստին ընթացքին յայտարարեց, որ «այցելութեանս նպատակը բնաւ սփիւռքի հաւաքական կարծիքին թուային վերլուծութեան տեսք տալը չէր», սակայն ահա Հայաստանի վարչապետ Տիգրան Սարգսեան երէկ Հայաստանի խորհրդարանին մէջ տեղի ունեցած քննարկումի մը ընթացքին իր կատարած յայտարարութեամբ ճիշդ այդ մէկը կ'ընէ:

Ըստ անոր, սփիւռքի միայն քաղաքականացուած փոքր հատուածը դէմ է Հայաստան-Թուրքիա արժանագրութիւններուն եւ այդ հատուածին դիրքորոշումները չեն համապատասխաներ Հայաստանի Հանրապետութեան դիրքորոշումին:

Այսպիսով, վարչապետը անուղղակի կերպով կը յայտնէ, թէ գոյութիւն ունի մեծամասնութիւն մը, որ համամիտ է Հայաստանի իշխանութիւններուն անձնատուական քաղաքականութեան, եւ այդ ինքզոքեալ մեծամասնութիւնը ոչ միայն լուռ է, այլ նաեւ՝ ապաքաղաքականացուած. ինչ որ պարզապէս անհեթեթութիւն է:

Եթէ այդ մեծամասնութիւնը լուռ է, վարչապետը ինչպէ՞ս կ'եզրակացնէ, թէ անկիւա Հայաստանի իշխանութիւններուն վարած քաղաքականութեան համամիտ է, իսկ եթէ ապաքաղաքականացած է, ինչպէ՞ս կրնայ այսպիսի քաղաքական լուրջ հարցի մը շուրջ կարծիք ունենալ: Եթէ քնել կ'ուզէ, թէ անտարբեր մնալը ինքնաբերաբար Հայաստանի իշխանութիւններու ինքնակամ գիշումներուն համամիտ ըլլալ կը նշանակէ, ատիկա ճիշդ է թէ՛ Հայաստանի քաղաքացիներուն եւ թէ՛ սփիւռքահայութեան պարագային:

Վարչապետին այն յայտարարութիւնը, թէ «հայկական աշխարհի տարբեր մասեր կարող են տարբեր շահեր ունենալ եւ պետք չէ որա համար անհանգստանալ», Հայաստանի Հանրապետութեան վարչապետի մը կողմէ անընդունելի յայտարարութիւն մըն է, որ ջուր կը լեցնէ Թուրքիոյ քաղաքքին եւ որուն ի տես կարելի չէ չանհանգստանալ:

Արդեօք Հայոց ցեղասպանութեան ճանաչումը եւ անոր փոխհատուցումը սփիւռքին յատուկ շահ մըն է: Արդեօք Միացեալ Նահանգներու մէջ Հայաստանի համար պետական նիւթական օժանդակութիւն կապահովելու համար լոպիինկ կատարող կազմակերպութիւնները, ինչպէս նաեւ Հայաստանի անկախութենէն ի վեր

ՎԱՅՐԱՍԷ ԼՄՍԻԵԱՆ
Շար.ը՝ էջ 10

ԹԵՔԵԱՆ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԻՆ

ՎԱՀԷ ՎԱՀԵԱՆԻ ԾԵՆԴԵԱՆ 100-ԱՄԵԱԿԻՆ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՅՈՐԵԼԵՆԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆ

Հովանաւորութեամբ Թեքեան մշակութային միութեան հիմնադիրներու մարմնին եւ կազմակերպութեամբ Թեքեան մշակութային միութեան, երէկ՝ հինգշաբթի, 29 հոկտեմբերի երեկոյեան ժամը 8:00-ին, «Թեքեան» կեդրոնի «Հ. Սեդրակեան» հանդիսասրահին մէջ տեղի ունեցաւ յոբելեական հանդիսութիւն՝ Նուիրուած բանաստեղծ Վահէ Վահեանի ծննդեան 100-ամեակին:

Ձեռնարկի բարի գալուստի խօսքը արտասանեց տոքթ. Յովիկ Բեշիշեան: Ան հաստատեց, թէ Վահէ Վահեան քնարերգակ եւ հայրենակարօտ շունչով շաղախուած սփիւռքահայ բանաստեղծ մըն է, որ եղած է սփիւռք-Հայաստան մշակութային եւ ընկերային կապերու զարգացման ռաիկիրաներէն: Ան եղած է անկրկնելի դաստիարակ, բանաստեղծ, արձակագիր եւ թարգմանիչ: Տոքթ. Յովիկ Բեշիշեան յայտարարեց, որ Հայաստանի գրողներու միութեան

Նախագահ Լեւոն Անանեան բանաւոր պատճառներով չէր կրցած Ներկայ գտնուիլ ձեռնարկին:

Վահէ Վահեանի կենսագրական գիծերը ներկայացուց Յամսիկ Մաթոսեան: Այնուհետեւ խօսք առաւ օրուան բանախօսներէն Համբիկ Մարտիրոսեան, որ Ներկայացուց Վահէ Վահեան բանաստեղծը: Իր խօսքին սկիզբը Հ. Մարտիրոսեան ակնարկ մը նետեց Վահէ Վահեանի այրած կենքին՝ մանկութենէն մինչեւ երիտասարդութիւն: Ան յայտնեց, որ յոբելեարը բանաստեղծութեան աշխարհին մէջ մուտք գործած է «Արեւ անձրեւ» քերթումով:

Մարտիրոսեան միջերումներ կատարեց Վահեանի բանաստեղծութիւններէն՝ շեշտելով, որ յոբելեարը ունի ըսելու եւ արտայայտուելու բացառիկ կարողութիւն: Ան նկատել տուաւ, որ Վահեան լաւապէս տիրապետած է հայերէնին եւ իր քերթողութիւնը առանձին դպրոց է՝ աւելցնելով, որ Վահեան գերզգայուն եւ նուրբ բանաստեղծ մըն է, որուն

Շար.ը՝ էջ 10

ՄԱՀԱԶԴ

Տիկին Անի Գրիգորեան
Տէր եւ տիկին Սերժ եւ Մարիա Նալպանտեան եւ դուստրը՝ Գալիա

Տէր եւ տիկին Ժորժ եւ Սիմօն Գոնապապեան
Տէր եւ տիկին Գրիգոր եւ Լուսին Գրիգորեան եւ զաւակները՝ Փիթըր եւ Վաչէ

Տէր եւ տիկին Յակոբ եւ Աշխէն Գրիգորեան եւ զաւակները՝ Սեպուհ եւ Մարինէ
Տէր եւ տիկին Յարութ եւ Ժամին Գրիգորեան եւ զաւակները՝ Գարին եւ Ալին

Տիկին Վիթթորիա Աւագեան
Տէր եւ տիկին Մայք եւ Ռոզին Թորոսեան եւ զաւակունք
Տէր եւ տիկին տոքթ. Հրայր եւ Մարգի Աւագեան եւ զաւակունք

Տիկին Զուարթ Աբգարեան եւ դուստրը՝ Թալին
Տէր եւ տիկին Բաֆֆի եւ Սոմիկ Աբգարեան եւ զաւակունք
Տէր եւ տիկին Պերն եւ Արիկ Աբգարեան եւ զաւակունք
Տէր եւ տիկին Գալիք եւ Սիլվա Փանճարեան եւ զաւակունք

Տէր եւ տիկին Վարդան Գոնապապեան եւ զաւակը
Տէր եւ տիկին Յարութի Մատեան եւ զաւակունք
եւ համայն ազգականներ կը գոծեն իրենց ամուսնոյն, հօր, եղբօր, հօրեղբօր, փեսային եւ հարազատի՝

ԿԱՐԳԱՍ ԳՐԻՕՂԵԱՆԻ

(Ծնեալ՝ 1946-ին)

մահը, որ պատահեցաւ երկուշաբթի, 26 հոկտեմբեր 2009-ին, գիշերուան ժամը 10:00-ին, Յունական հիւանդանոցի մէջ: Յուդարկաւորութեան արարողութիւնը պիտի կատարուի այսօր՝ ուրբաթ, 30 հոկտեմբեր 2009-ին, կէսօրէ ետք ժամը 2:00-ին, Սուրբ Նշան Մայր եկեղեցւոյ մէջ, ուրկէ հանուցեալին մարմինը պիտի փոխադրուի Հազմիէի Թաթուրիա Հայ կաթողիկէ գերեզմանատունը:

- Ներկայա ընդունիլ իբրեւ մահապը:
- Յաւակցութիւնները կ'ընդունուին յետ թաղման արարողութեան, Ս. Նշան Մայր եկեղեցւոյ «Կարպիս եւ Արեգ Նապարեան» սրահին մէջ, մինչեւ երեկոյեան ժամը 7:00, իսկ շաբաթ, 31 հոկտեմբերին, առաւօտեան ժամը 11:00-էն մինչեւ երեկոյեան ժամը 7:00 եւ կիրակի 1 նոյեմբեր 2009-ին, կէսօրէ ետք ժամը 4:00-էն մինչեւ երեկոյեան ժամը 8:00, նոյն վայրին մէջ:
- ԾԱՆՈԹ.- Փոխան ծաղկեպսակի նուիրատուութիւններ կատարել Ազգային առաջնորդարանի կաթողիքաւոր աններու ֆոնտին:

Ի՞ՆՉ ԿԸ ԳՐԵՆ ԼԻԲԱՆԱՆԵԱՆ ՕՐԱԹԵՐԹԵՐԸ

Նախարարութիւններու բաժանման շուրջ եղած անհամաձայնութիւններուն, ներքին ու արտաքին ճակատներու վրայ գոյութիւն ունեցող քաղաքականութիւններու եւ հաշիւներու պատճառով լիբանանեան կառավարութեան կազմութեան ճակատագիրը կը շարունակէ մնալ անորոշ, կը գրեն երէկ լոյս տեսած լիբանանեան օրաթերթերը:

Կառավարութեան կազմի մը գոյութեան եւ ոչ մէկ պատկերի առկայութեան մասին շրջան ընող հակասական տեղեկութիւնները տեղ գտած են երեկուան օրաթերթերուն մէջ:

ԼԻԲԱՆԱՆԵԱՆ ԿԵԱՆՔ

Հանրապետութեան նախագահ Միշել Սլէյման յայտարարած է, որ լիբանանեան ազգային միասնականութեան կառավարութեան կազմութիւնը արդէն շատ մօտաւոր եղած է՝ հաստատուելով, թէ տարակարծութիւնը այլեւս քաղաքական չէ, այլ վարչական՝ դիտել տալով, որ Նոր կառավարութեան կազմութեան յաւանառու թիւնը ստանձնած վարչապետ Սաատ Հարիրիի հետ համագործակցութիւնը շատ լաւ ընթացքի մէջ է, մանաւանդ որ ան բաւական ընդարձակած է իր բանակցութիւններուն ծիրը, որպէսզի կարենայ գիտնալ բոլոր կողմերուն տեսակետներն ու պահանջները:

«Ախպար» օրաթերթին տուած հարցազրոյցին ընթացքին նախագահը դիտել տուած է, որ վերանշանակուած վարչապետին կողմէ ընդդիմութեան նկատմամբ որդեգրուած բաց քաղաքականութիւնը հիմնական երաշխիքն էր անոր առաքելութեան յաջողութիւնը:

Նախագահը դիտել տուաւ, որ ինքն վարչապետ Սաատ Հարիրի պիտի չստորագրեն ու չվաւերացնեն այնպիսի կազմ մը, որ ազգային

ճակատը՝ նախագահը նշած է, որ հովը կը փչէ այնքանով եւ այն տարողութեամբ, որքան որ պատուհանը բաց ըլլայ անոր դիմաց՝ հաստատուելով նաեւ, որ կրնայ հովը իրեն հետ դրական տուեալներ եւս բերել, ինչպէս՝ տնտեսական համագործակցութիւն, հաստատութիւններու կառուցման օժանդակութիւն եւ այլն:

Նախագահը իր գրոյցի աւարտին հաստատած է, որ լիբանանեան կառավարութեան կազմութեան իմաստով արտաքին միջամտութիւններ գոյութիւն չունին, այլ ուշացման պատճառով ան տեսքին է՝ աւելի քան արտաքին: Ան դիտել տուած է, որ կարելի չէ ժխտել, թէ արտաքին աշխարհի զարգացումները եւս իրենց անուղղակի ազդեցութիւնը կ'ունենան Լիբանանի վրայ, բայց եւ այնպէս կառավարութեան պարագային հարցը զուտ ներքին է:

«Նահար» օրաթերթը, իր տեղեկութիւնները քաղելով վստահելի աղբիւրներէ, կը գրէ, որ Հարիրիի Կեդրոնական Պետութիւնը բնակարանին եւ Ռապիէի միջեւ տեղի ունեցած զաղտնի հաղորդակցութիւնները արդէն բաւական յառաջդիմած են եւ անոնք հասած են այնպիսի հանգր-

ւանի, երբ արդէն վերջնական յայտարարութիւնները բաւական մօտաւոր եղած են, այնպիսի՝ շաբաթ կամ կիրակի:

Աղբիւրները դիտել տուած են, որ կարգ մը տուեալներ, միջնորդութիւններ եւ ճշմունքներ ուղի բացին այս իմաստով, մանաւանդ կարեւոր դերակատարութիւն ունեցան հանրապետութեան նախագահին, խորհրդարանի նախագահին, ընկերվար յառաջդիմական կուսակցութեան ղեկավարին տարած աշխատանքներն ու ի գործ դրած ճիգերը: Անոնք շեշտած են, որ այլեւս պետք է ժամանակ ճշդել եւ այդ ուղղութեամբ աշխատիլ՝ լուծուիմներուն հասնելու համար:

«Լիուա»ի համաձայն, Մարտաւ հոսանքի ղեկավար Սլէյման Ֆրէնժիէ մնայուն կերպով կապի մէջ մնացած է Նոր կառավարութեան կազմութեան յանձնառութիւնը ստանձնած վարչապետին հետ, որպէսզի կարելի ըլլայ առկայ հարցերուն ելք մը գտնել:

Թերթը կը գրէ, թէ տեղեկութիւններ շրջան կ'ընեն այն մասին, որ Հրզապլայի ընդհանուր

Շար.ը՝ էջ 10

ՄԱՀԱԶԴ

ՀԱԼԷԴ

ՀԱԼԷԴ

Տիկին Լուսին Սողոյեան
Տէր եւ տիկին Բաֆֆի Սողոյեան
Օրդ. Թամար Սողոյեան
Տէր եւ տիկին Գրիգոր Սողոյեան եւ զաւակունք
Տէր եւ տիկին Յարութ Կարոյեան
Տիկին Վարդուհի Սողոյեան
Տէր եւ տիկին Յովիկ Սողոյեան
Տէր եւ տիկին Օճմիկ Սողոյեան
Տէր եւ տիկին խորեհ Հանունք
Տէր եւ տիկին Յովնանեան Թորքաթեան եւ զաւակունք
Տէր եւ տիկին Սարգիս Մուրատեան եւ զաւակունք
Տէր եւ տիկին Մարտիկ Մուրատեան եւ զաւակունք
Տէր եւ տիկին Վազգէն Տէր Դարիթեան
Տէր եւ տիկին Կարապետ Պետրեան
եւ համայն ազգականներ կը գոծեն իրենց ամուսնոյն, հօր, եղբօր, հօրեղբօր, քենեկալին եւ հարազատի՝

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՍՈՂՈՅԵԱՆԻ

(Ծնեալ՝ Հալէպ, 1947-ին)

մահը, որ պատահեցաւ հինգշաբթի, 29 հոկտեմբեր 2009-ի երեկոյեան:

Յուդարկաւորութեան արարողութիւնը պիտի կատարուի այսօր՝ ուրբաթ, 30 հոկտեմբերին, կէսօրէ ետք ժամը 4:00-ին, Հալէպի Ս. Քառանցիկ Մանկանց Մայր եկեղեցւոյ մէջ:

- Ներկայա ընդունիլ իբրեւ մահապը:
- Թաղման արարողութիւնն էտք ցաւակցութիւնները պիտի ընդունուին եկեղեցւոյ սրահը:
- Փոխան բնակարանի՝ հանգուցեալին հարապատները ցաւակցութիւնները պիտի ընդունին շաբաթ, 31 հոկտեմբերին եւ կիրակի, 1 նոյեմբերին, կէսօրէ ետք ժամը 5:00-էն մինչեւ երեկոյեան ժամը 10:00, եկեղեցւոյ սրահին մէջ:

ՄԱՀԱԶԴ

Տիկին Անտրէ Փիլիմ
Տէր եւ տիկին Փիլիմ Տիլիմ եւ զաւակունք
Տէր եւ տիկին տոքթ. Պետար Փիլիմ
Տէր եւ տիկին Ռիի Սիմոն եւ դուստրը՝ Սառա
Տէր եւ տիկին Բաֆալէ Փիլիմ եւ զաւակը՝ Մարքո
Տէր եւ տիկին տոքթ. Ժիրայր Յովսէփեան եւ ըմտանք
Տիկին Պետրուհի Մալո
եւ համայն ազգականներ կը գոծեն իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ հօր, անեղբէր եւ հարազատի՝

ԺԱԸ ՓԼԻՒՄԻ

մահը, որ պատահեցաւ շաբաթ, 10 հոկտեմբեր 2009-ին, Պրիլսեւի մէջ, Պելմիք:

Յուդարկաւորութեան եւ թաղման արարողութիւնը կատարուեցաւ չորեքշաբթի, 14 հոկտեմբերին, Պրիլսեւի մէջ:

- Ներկայա ընդունիլ իբրեւ մահապը:
- Հանգուցեալին հոգւոյն Ս. պատարագ պիտի մատուցուի եւ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի շաբաթ, 31 հոկտեմբերին, յատկաներու «Քաթեդրալ Սէն Լուի» եկեղեցւոյ մէջ, Պապ Լուիս, կեդրոնական Պիլլորը, կէսօրէ առաջ ժամը 11:00-ին:
- Յաւակցութիւնները կ'ընդունուին յետ հոգեհանգստեան արարողութեան, եկեղեցւոյ սրահին մէջ, մինչեւ երեկոյեան ժամը 8:00:

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՆԵՐՈՒ ՅԱՏՈՒԿ ՊԱՏԱՐԱԳ՝ Ս. ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ ԵԿԵՂԵՑՈՒՅ ՄԵՋ

Ի գիտութիւն հայ եկեղեցւոյ երիտասարդներուն կու գանց յայտարարելու, թէ թեմիս Կրօնական ժողովի միջոցաբար միջոցաբար դասերու վարչութեան հետ, նախաձեռնած է ամսական դրութեամբ երիտասարդներու յատուկ Ս. եւ անմահ պատարագի, որուն նպատակն է հայ երիտասարդ-երիտասարդուհիները մօտեն ծանօթացնել հայ եկեղեցւոյ ծեսին, շարականներուն եւ աղօթքներուն: Ա. պատարագի ընթացքին՝ փոխան քարոզի, ամեն ամիս ներկաներուն պիտի բացատրուի պատարագի եւ այլ ծիսական արարողութիւններու մասին:

Ս. պատարագի երգեցողութիւնը պիտի կատարեն մասնակից երիտասարդները՝ օժանդակութեամբ թեմիս դպրաց դասերու անդամ-անդամուհիներուն:

Այս տարեշրջանին համար առաջին Ս. պատարագը տեղի պիտի ունենայ ուրբաթ, 30 հոկտեմբեր 2009-ին, երեկոյեան ժամը 6:30-էն սկսեալ, Ս. Վարդանանց եկեղեցւոյ մէջ:

Սիրով կը հրաւիրենք հայ եկեղեցւոյ զաւակները, յատկապէս երիտասարդ-երիտասարդուհիները՝ մասնակից դառնալու հոգեպարար արարողութեան եւ հաղորդուելու օրուան խորհուրդով:

ԱԶԳԱՅԻՆ ԻԾԱՆՈՒԹԵԱՆ

ՀԱՄԱՄԱՐԴԿԱՅԻՆ ՀԱՅԸ

Անունս շատ հայկական է, ուրախ եմ ատոր հա- մար եւ՝ հպարտ: Բայց եւ այնպէս ոչ հայերուն հա- մար անունս հնչելը բաւական բարդ է ու դժուար: Տարիներու ընթացքին, ամէն անգամ որ պետք եղած էր սրբագրել անուանս հնչելու եղանակը եւ ուղղէի իւրաքանչիւր տառի հնչիւնը, բաւական կը յոգնէի, մինչեւ որ հասայ տեղ մը, ուր յանձնուեցայ: Նկատի ունենալով, որ աշխատանքներս ունին միջազգային տարրոգութիւն, անունս ալ իւրաքանչիւր ազգի հնչիւ- նաբանութեան հետ ստացաւ ու տակաւին կը շա- րունակէ ստանալ իր իւրայատուկ շեշտը...: Նախորդ օգոստոսին Մանիլայի մէջ համաշխարհային աշ- խատանքային հանդիպման ընթացքին գործա- կից մը մօտենալով ինծի՝ ըսաւ. «Կրնա՞ս ըսել ին- ծի, թէ անունդ ինչպէ՞ս պետք է հնչել...: Շատ մը տարբերակներ կը լսեմ այս սրահին մէջ՝ նոյնինքն անունիդ հնչիւնին մէջ»: Թեմէ գնահատեցի գործա- կիցիս բժախնդրութիւնը, սակայն ժպիտը դմբիս ու յանձնուած տրամադրութեամբ ըսի. «Ինչպէս որ հանգիստ կը զգաս, այդպէս հնչէ»:

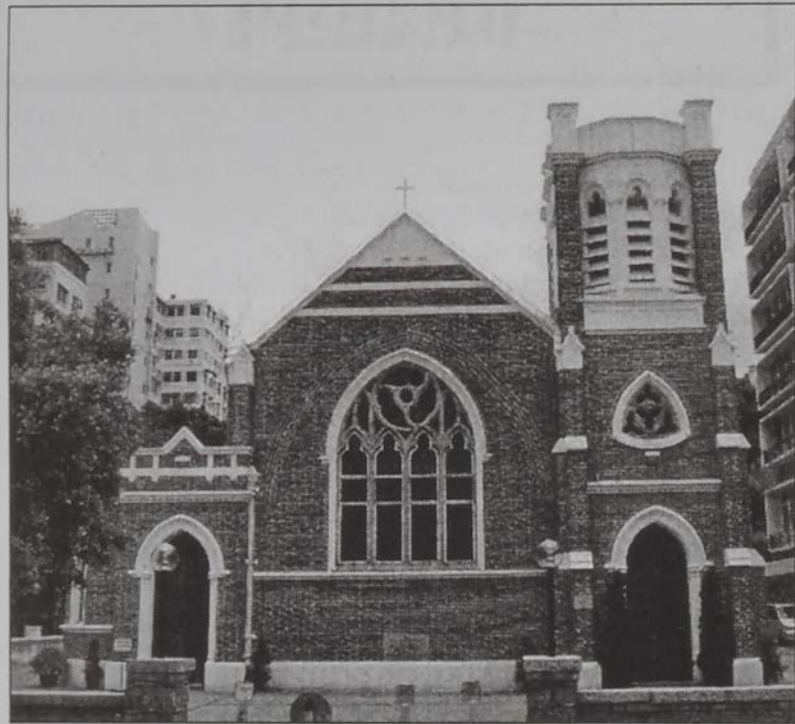
28-31 յուլիս 2009, Յոնկ Զոնկ: Եթէ այդ կղզին ու- նի հարուստ պատմութիւն, անիկա այսօր եւս գրա- ւած է աշխարհին ուշադրութիւնը՝ իր տնտեսական ու ճարտարարուեստական բարձր մակարդակով: Ընդամենը 1000 քառակուսի քիլոմետրի վրայ տա- րածուած, իր աւելի քան 206 փոքր կղզիներով Յոնկ Զոնկ նաեւ դարձած է զբօսաշրջիկները հմայող քա- ղաք: Կղզիները քաղաքին կու տան յատուկ հմայք եւ մանաւանդ՝ գեղեցկութիւն:

Եթէ Յոնկ Զոնկի գործակիցներու անունն ու լե- գուն «չինարէն» են ինծի համար, իմ պարագաս եւս նուազ «չինարէն» չէ անոնց համար: Պիտի տքնէին անունս արտասանելու՝ «կոտրտուած» եւ «ջար- դուած» վիճակով: Բայց նաեւ իրենց համար ամբող- ջութեամբ նորութիւն էր լսել ու գիտնալ իմ ազգու- թեանս մասին, մանաւանդ այն, որ սերած եմ ջարդի ենթարկուած ու նահատակուած ժողովուրդէ մը:

Հակառակ թուացող հեռուորութեան՝ կարելի եղաւ կամրջել իմ հայ ժողովուրդիս իրականութիւնը Յոնկ Զոնկի չինացի իմ գործընկերներու հետ...: Խաչիկ-Փոլ-Չաթեր՝ մեծ ու տիրական անուն եւ դեմք է Յոնկ Զոնկի մէջ, ան գրաւած է իւրաքանչիւր հոնկ- ընկցիի միտքն ու սիրտը: Մեծ անուն մըն է, որուն մասին իւրաքանչիւր հոնկընկցի հպարտութեամբ կը խօսի:

«Վստահաբար լսած եք Խաչիկ-Փոլ-Չաթերի մա- սին», եղաւ հարցումներէն մէկը՝ ճամբայ հարթելու համար աշխատանքէ դուրս ազգային կեանքի մա- սին խօսակցութեան մը:

«Անշուշտ», եղաւ բոլորին հաստատական պա- տասխանը: «Անգլիացի մեծ գործարար մըն է, որ շի- նած եւ կերտած է մեր քաղաքը», հպարտութեամբ ըսին բոլորը: Անգլիացի մեծ գործարար մըն էր անոնց համար: Պետք էր, որ աւելի տեղեկութիւն ու- նենային այս մեծ մարդուն մասին...:

«Ան հայ մըն է ինծի համար», եղաւ իմ ակնարկս՝ յաւելելով լուսաբանութիւն տալով գործակիցներու ու ջանալով անոնց Չաթերի նկատմամբ ունեցած հպարտութեան եւ հմայքին վրայ աւելցնել բան մը: Գործակիցներու համար այս մէկը նորութիւն կրնայ ըլլալ, սակայն հայ ժողովուրդին ու հայութեան մա- սին անոնք տեղեկ են, գիտեն Յեղասպանութեան մասին, թէ ինչո՞ւ հայ ժողովուրդը աշխարհով մէկ տարածուած է այսօր:

Խաչիկ-Փոլ-Չաթերի կը հանդիպիս, երբ կը քա- լես Յոնկ Զոնկի փողոցներէն: Անոր ներդրումը մեծ եղած է շինարարական եւ տնտեսական շատ մը բնագավառներու մէջ: Ան եղած է առաջին անձը, որ մտածած է ովկիանոսէն տարածքներ առնելու մա- սին՝ կղզին ընդարձակելու համար: Հանքային պե- ղումներ ըրած է եւ հիմնած է տարբեր տեսակի գոր- ծառուներ՝ տնտեսութիւնը բարգաւաճեցնելու հա- մար: Ան գիտակցած էր Յոնկ Զոնկի աշխարհագրա- կան դիրքին եւ թափ տուած էր վաճառականութեան եւ նաւահանգիստի գործածութեան: Դրամատանային ցանցեր ստեղծելով՝ Յոնկ Զոնկը վերածած էր շրջա-

Նին մէջ կարելոր քաղաքի՝ տնտեսական իմաստով: Մէկ խօսքով, կերտած է «կայսրութիւն» մը, որ այ- սօր տակաւին կ'ապրի եւ խօսիլ կու տայ իր մասին:

1846 թուականին ծնած է Կալկաթա (Հնդկաս- տան), անոր ընտանիքի անդամները եղած են հայ վաճառականներ: Մերած է բազմանդամ ընտանի- քէ՝ 14 քոյր եւ եղբայր: Հօրենական մականունը եղած է «Աստուածատուր», այսինքն՝ Աստուծոյ պարգեւը, եւ ան դարձած է իսկական պարգեւ մը, անկախ այն երեւոյթէն, թէ փոքր տարիքէն մնացած է որբ եւ նիւթական աշակցութեան կարիք ունեցող: 18 տարեկանին հասած է Յոնկ Զոնկ՝ առանց նիւ- թական ապահովութեան: Հայու աշխատասիրու- թեամբ եւ ինքնաշխատութեամբ կերտած է հայկա- կան ու համամարդկային կեանք: Գիտցած է խոհե- մութեամբ «կեանքի աստիճանները» մէկ ամ մէկ բարձրանալ եւ հասնիլ մինչեւ արքունիքի գործա- դիր խորհուրդի խորհրդականի պաշտօնին:

«Երիտասարդ հայը Կալկաթայէն է, Յոնկ Զոնկը իր ամբողջութեամբ անոր հետ առնչուած է», կ'ըսէ պատմական վկայութիւն մը: «Ան ամէն տեղ է, եւ առանց իր աշակցութեան ո՛չ մէկ գործառնութիւն կը կատարուի: Ան Յոնկ Զոնկի հայրն է ամէն իմաս- տով»: Եւ այս՝ տնտեսական գործառնութեամբ եւ մարդասիրական բարեսիրական իմաստով:

Խաչիկ-Փոլ-Չաթեր իր հարստութիւնը կերտեց մարդկութեան եւ հայ ժողովուրդին հետ...: Ան օժան- դակեց բարեսիրական շատ մը գործունեութիւննե- րու, տեղական համալսարանին, եկեղեցաշինու- թեան եւ տակաւին...: Ան իր հարստութեան մէկ մա- սը դրաւ կալկաթահայութեան եւ հնդկահայութեան Ս. Նազովրեցի եկեղեցւոյ եւ Հայոց մարդասիրական ճեմարանի տրամադրութեան տակ: Խաչիկ-Փոլ-Չա- թերի աւանդ այսօր կը գոյատեւէ ու կը շարունակ- ւի, հեռաւոր Կալկաթայի Հայոց մարդասիրական ճեմարանին մէջ տակաւին կ'ուսանին հարիւր աւելի հայ պատանիներ՝ հայկական տարբեր միջավայրե- րէ: Չաթեր այն հայն է, որ «ճաշակած է» կարիքա- տրի դառնութիւնը եւ պարտք զգացած է օգնելու իր ժողովուրդի կարիքաւորներուն, իսկ անոր այդ նպա- տակը տակաւին կը շարունակուի՝ վերանորոգուած պարունակով: Չաթեր իր կենդանութեան հասաւ նա- եւ 1915-ի Յեղասպանութենէն ճողոպրած հայու- թեան կենսերեւու պահպանման՝ այդ օրերուն ձեռ- նարկուած հանգանակութեան մէջ իր կարելոր նպաստը բերելով:

Չաթեր մահացաւ 1926 թուականին: Իր մահուան գոյժը ցնցեց նոյնիսկ Յոնկ Զոնկի սակարանը, որ այդ օր դադրեցաւ աշխատանքէ՝ կանխարգիլելու համար տնտեսական որբէն ցնցում:

Չաթեր թաղուած է Յոնկ Զոնկ, բայց անոր սրտին տրոփիւնը տակաւին զգալի է Յոնկ Զոնկի տարբեր շրջաններուն մէջ, ուր կը շրջագայիս: Իր անունով կոչուած են քաղաքին կարգ մը փողոցները, հանրա- յին պարտեզները, տնտեսական շէնքերը:

Իսկ այն, ինչ որ մեզի կը մնայ Չաթերի աւանդն ու սրտի տրոփիւնն է: Աւանդը՝ հայութեան, եւ տրո- փիւնը՝ մարդկութեան: Այսպէս է, որ կերտուած է հայկական ու համամարդկային կեանքը, եւ նոյնը ընելու աւանդ է փոխանցուածը:

Խաչիկ-Փոլ-Չաթեր համամարդկային հայը շատ բան տուաւ հայ ժողովուրդին ու մարդկութեան: Հայ- կական անուն մը, որ պատմութեան մէջ արժանիօ- ռէն արձանագրուած է իբրեւ համամարդկային հա- յը:

Ասիկա սփիւռքահայութեան տոկալու հրամայա- կանն է: Համամարդկային կեանքի մէջ տոկալ ու կերտել կեանքը՝ հայկական նկարագիրով:

ՀՐԱՅՐ ԾԵՊԵՏԵԱՆ

«ԱԶԳԱԿ»-Ի ՀԵՌԱԶԱՅՆԻ ԹԻԻԵՐԸ

«ԱԶԳԱԿ»-Ի հետ կապուելու համար հեռաձայնել հետևեալ թուրում.-

(01)258526, (01)260115 եւ (01)241274:

ՅԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՄԱՍՍԱՄԲ ՆՈՐԻՆ

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՆԱԽԾԻՐԸՆ ՎԵՐԱՊՐԱԾԻ ՄԸ ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆԸ

«ԷԼ ՄԵԵՉԵՐ 570»

94 տարիներ անցած են օսմանեան պետութեան սարքած մեծ ոճիրէն, ցե- դասպանական աններելի արարքէն, տակաւին չեն լռած վկայողները, անոնց մորմոքը եւ փոխանցած պատ- զամը՝ պարզ ու անմոռանալի. «Մի՛ մոռնաք չարիքը, յիշեցէք մեր նահա- տակութիւնը»:

Այս անգամ վկայութիւնը կու գայ որբէ մը, որ հրաշքով փրկուած է օս- մանեան նախճիրէն, եւ երբ հասակ առած ու սկսած է խոկալ ու դատա- պարտել թուրքը, օսմանեան պետու- թեան ժառանգորդները, իր ողիսակա- նը պատմած է երիտասարդուհիի մը՝ Սիմա Զեշիշեանի, որ հիմուտ արաբե- րէն լեզուին՝ արձանագրած է պատ- մութիւնը Վերահիւն:

Որբանոցին «բարիքն» ու «չարիքը» ճաշակած որբուհիին յիշողութեան մէջ մնացած ամենէն յիշարժանը թիւ մը՝ 570: «Բայց ինչո՞ւ մեր անունները չէին արձանագրած մեր հազուատնե- րուն, մեր շապիկներուն, նոյնիսկ մեր լոգանքի շապիկին վրայ, զոր թրքերէ- նով մէեգեր կ'ըսէին»: Անշուշտ՝ արա- բերէնէն փոխ անուած բառ մը: (Այս ալ զարմանալի չէ, որովհետեւ թրքե- րէնը ամբողջութեամբ խարսխուած է արաբերէն լեզուին վրայ, որուն այբու- բենէն հրաժարեցան Աթաթուրքին հրամանաւ եւ փոխարինուեցաւ լատի- նատառով):

Սիմա Զեշիշեանի երկրորդ գիրքն է այս նոյն թեմայով: Առաջին գիրքը, դարձեալ արաբերէն, լոյս ընծայած էր՝ «Չեքիրէ մին մեգեժիր էրմենիէ» (Յուշեր Հայոց ցեղասպանութենէն), տպուած 2005-ին:

«Մեեգեր» յուշագրական հատորի- կը կը բաղկանայ 97 էջերէ, կը բովան- դակէ Աթաթուրքի ծնած Վեդիկիին տա- ռապանքները, չարչարանքը՝ գաղթի ճամբուն վրայ: Ութ գլուխներով ըն- տանիքէն ինք ողջ մնացած է: Ազգա- յին ապրումներով յագեցած ընտանի- քի գաւազը կը մնայ որբանոցներուն մէջ, ուր պարման տարիները կ'անց- նին իօրը եւ մօրը ծայեւներ միշտ ականջին:

Վերահիւն իրեն բախտակից աղչնակի մը հետ (Չապի) կը հասնի Հազիրի որ- բանոցը, ուրկէ հազիւ հասաւ առաջ՝ 12 տարեկանին կը յանձնուի անգլիա-

ցի ընտանիքի մը՝ իբրեւ աղախին, ուր եւս կը զգայ տառապանք ու ցաւ:

Սիմա Զեշիշեան ծնած է Համասկուս, 1945-ին, մարտչի ծնողքէ: Իր համա- լսարանական ուսումը ստացած է Լի- բանահի պետական համալսարանին մէջ՝ վկայուելով լրագրական բաժան- մունքէն: Եղած է ուսուցչուհի, 33 տա- րի: Ամուսնացած է եւ ունի մանչ մը եւ աղջիկ մը:

Այս երկու գիրքերով արաբագետ հայուհին իր մասնակցութիւնը կը բե- րէ Յեղասպանութեան ճակատագրին ենթարկուած հայ ժողովուրդին ան- ճիտուած կենսագրութեան ծանօթաց- ման՝ արաբախօս շրջանակներու մէջ:

Ցաւագին դրուագներու պատմու- թիւն մը, որ պատմութիւնն է Տեր Չո- րէն անցած իւրաքանչիւր տարագիր հայու:

Պարզ լեզուով եւ նկարագրութիւն- ներով ներկայացուած է հատորիկը, որ

ընթերցողին անգամ մը եւս կը յիշեցը- նէ թուրքին սարքած անմարդկային ջարդերը:

ՇԱՀԱՆԴՈՒԽՏ

ՆԱՄԱԿ ԵՐԿՐԸՆ

ՀԱՐՑՈՒՄՆԵՐ

Հայաստանի եւ Թուրքիոյ միջեւ յարաբերութիւններու կարգաւորման արձանագրութիւններու ստորագրումը մեծ ուշադրութեան արժանացաւ միջազգային մամուլին մէջ: Ստորագրութեան թուականէն՝ 10 հոկտեմ- բերէն առաջ ու յաջորդող քանի մը օրերուն, աշխարհի չորս ծագերէն Երեւան ժամանած էին մեծ թիւով լրագրողներ, որոնք մեծ հետաքրքրու- թեամբ կ'այցելէին Հայաստան-Թուրքիա սահմանային գօտիին, տեսակցու- թիւններ կ'ունենային քաղաքական դեմքերու, սահմանամերձ շրջաննե- րուն մէջ ապրող գիւղացիներու, սփիւռքահայերու եւ քաղաքագետներու հետ:

Հոկտեմբեր 9-ի գիշերը, արձանագրութիւններու ստորագրութենէն մէկ օր առաջ, հարազատներով եւ ընկերներով հաւաքուած էինք Երեւանի սրճարաններէն մէկուն մէջ եւ քնականաբար հայ-թրքական արձանա- գրութիւններու մասին տաք վեճեր կ'ունենայինք, երբ մեզի մօտեցաւ Նոր- վեկիոյ պատուոյ հիւպատոս Թիմ Սթրայթը եւ իբրեւ հին ծանօթ՝ ակաւ- ջիս փսփաջ հետեւեալը.

«Հետո Նորվեկիայէն լրագրող մը եկած է: Առաջին անգամ ըլլալով է, որ Հայաստան կու գայ եւ շատ կը փափաքի հանդիպիլ նաեւ սփիւռքա- հայերու: Արդեօք կարելի՞ է ձեր սեղանին միանալ եւ զրուցել ձեզի հետ: Անկիւն մը կը նստինք եւ կողմնակի կը մասնակցինք զրոյցին: Մեր ճաշը մենք կը պատուիրենք ու կը վճարենք...»:

Առաջարկը ներկայացուցի սեղանակիցներուս՝ բառացիօրէն կրկնելով Թիմի խօսքերը: Բնականաբար բոլորն ալ համաձայնեցան, իսկ տղամար- դիկը, արեւելքցիի յատուկ «երբեկ»ութեամբ պնդեցին, որ Նորվեկիացի- ները մեր հիւրերն են եւ ընթրիքի ծախսին մասնակցելու մասին անգամս ալ խօսք պետք է ընեն: Երկու վայրկեան չանցած՝ Աթրիտ անունով լրա- գրողը արդէն ի վիճակի չէր նոթագրելու իր հարցումներուն պատասխա- նները եւ յաճախ ստիպուած կ'ըլլար ուսուցիչի մը նման կարգի հրաւիրե- լու իր խօսակիցները, որպէսզի կարողանայ գրի առնել աշէն ու ծախսէն արտայայտուող կարծիքները: Մեր պատասխաններէն աւելի, այստեղ կ'ու- զեմ ձեզի ներկայացնել Աթրիտի հարցումները, որոնք ուղղուած էին ոչ միայն մեզի՝ սեղանին շուրջ հաւաքուածներու, այլ, ինչպէս որ լրագրո- ղը ի՞նք դիտել կու տար, իւրաքանչիւր սփիւռքահայու ընդհանուրապէս:

- **Ինչո՞ւ այդքան դեմ կ'արտայայտուիք արձանագրութիւններուն: Չէ՞ք կարծեր, որ Թուրքիոյ հետ ձեր հարցերու լուծումը, ներառեալ՝ Յեղաս- պանութեան հարցը, երկխօսութեամբ աւելի դիւրին կ'ըլլայ լուծել:**

- **Անկախութենէն ետք աւելի քան մէկ միլիոն հայ հեռացած է Հայաս- տանէ: Զանի՞ հայ ներգաղթած է Հայաստան: Եթէ Թուրքիան Յեղասպա- նութիւնը ճանչնայ եւ հողային**

փոխհատուցման պատրաստակամութիւն յայտնէ, քանի՞ սփիւռքահայ պատրաստ է վերադառնալու պապենական հայրենիք: Ի՞նչ պիտի ըլլան ձեր պահանջած հողերուն վրայ ապրող աւելի քան 20 միլիոն քրիտներու եւ թուրքերու ճակատագիրը:

- **Ի՞նչ պիտի ըլլայ սփիւռքի յաջորդ քայլը, եթէ Հայաստանի կառավա- րութիւնն ու խորհրդարանը ընդունին արձանագրութիւնները, բանաւ սահ- մանները, եւ գործարդեն համաձայնութեան բոլոր կէտերը, ներառեալ՝ պատմական հարցերու քննարկման ենթայանձնաժողովի ստեղծումը:**

- **Փաստօրէն խոր վիճ մը սկսած է յառաջանալ Հայաստանի եւ սփիւռ- քի միջեւ: Հայաստանի նախագահին դեմ սփիւռքահայերու ցոյցերը աւելի կըրօտ էին, քան՝ վերջերս Փարիզ կամ Պէյրուք այցելած թուրք պետա- կան այրի դեմ կազմակերպուած որբէն ցոյց: Սփիւռքը պիտի դադրեցնէ՞ Հայաստանի տրամադրած քաղաքական նեցուկը, տնտեսական օժանդա- կութիւնները, ներդրումները:**

- **Յեղասպանութիւնը, ըստ ինծի, սփիւռքահայութեան ինքնութեան հիմ- նաքարն է: Ի՞նչ պիտի պատահի այդ ինքնութեան. եթէ երբեւէ Թուրքիան ճանչնայ Հայոց ցեղասպանութիւնը:**

ԴԱՅԺԻ ՏՈՒՏԱԳԼԵԱՆ

ՅԱՐՄԱՐԱԳՈՅՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ

Միացեալ Նահանգներու ծերակոյտի անդամեր Ռապըթ Մեննետգի եւ Ճան Էնսայնի Յայոց ցեղասպանութեան ճանաչման բանաձեւը օրակարգի վրայ դնելու նախաձեռնութիւնը աւելի յարմար պահու մը չէր կրնար հանդիպիլ։

Մինչ Թուրքիոյ խորհրդարանի բեմէն արտաքին գործերու նախարար Ահմեթ Տաւութօղլու արձանագրութիւններուն եութիւնը բացատրելու ժամանակ, ի հեճուկս Յայաստանի նախագահ Սերժ Սարգսեանի պնդումներուն, Յայոց ցեղասպանութեան իրողութիւնը կասկածի տակ դնող քայլեր կը հրապարակէ ու պատմական հարցեր ուսումնասիրող յանձնաժողովի աշխատանքներուն մասին կը խօսի, Միացեալ Նահանգներու օրէնսդիր մարմինի երկու անդամներ քաջարի քայլը կ'առնեն Ցեղասպանութեան բանաձեւը անգամ մը եւս դնելու ծերակոյտի օրակարգին վրայ։

Մենք գիտենք, ու ծերակուտականեր Մենենտեզն ու Էնսայնն ալ գիտեն, որ հայ-թրքական արձանագրութիւնները, անոնց ստորագրումը եւ ստորագրուած փաստաթուղթերուն խորհրդարանական մակարդակի քննարկման նախապատրաստութիւնները միայն պիտի դժուարացնեն Ցեղասպանութեան բանաձեւի վաւերացման ուղղութեամբ տարուող աշխատանքները։

Գիտենք, եւ ուրեմն պէտք է յայտնի ըլլայ բոլորին, որ պատրաստ պիտի ըլլանք մեր հաւաքական ճիգերը բազմապատկելու, որպէսզի կարելի ըլլայ ի դէմս այս նոր, մեզ կռնակէն հարուածող խոչընդոտներուն, ապահովել բանաձեւի վաւերացումը։

Լոս Անձելըսի հայութիւնը, արձանագրութիւններուն դէմ իր առջին զանգուածային ցոյցի ընթացքին միաձայնութեամբ ողջունեց ԴՅԴ Արեւմտեան Ամերիկայի Կեդրոնական կոմիտէի ներկայացուցիչին կողմէ յայտարարուած՝ Ցեղասպանութեան բանաձեւը Քոնկրեսին ներկայացնելու առաջարկը։

Ահաւասիկ առաջարկը արդէն կը վերածուի օրէնսդրական նախաձեռնութեան։ Թիկունք կանգնիք այս բանաձեւի վաւերացման ի նպաստ աշխատանքներուն։

ԱԲՕ ՊՈՂԻԿԵԱՆ

ԱՃԽԱՐՅԸ ԿԱՂՈՒՑ ԳԻՏԻ՝ ԹՈՒՐԸԸ Ո՛Վ Է

Միամիտ ու պատմութիւնից երբեք դասեր չքաղող հայերս, մեր հազարամեայ պատմութեան ընթացքում, չգիտեմ արդէն ո՞ր երեւոյր անգամ, գնում են հեթեթակն խարդաւանքի զոհ, որոն աստիճան ընկնում մոլորութեան մէջ, որ համաձայնում ենք յստակեցնել պատմական աներկբայ մի իրողութիւն. որ յստակեցնած կարիք բնաւ էլ չունի. երբ խորն ես մտածում ու վերլուծում, քիչ է մնում խելագարուես այն մտքից, որ հայերն համաձայն են Ցեղասպանութեան փաստն ուսումնասիրող յանձնաժողովի ստեղծմանը։ Դարցը է առաջանում «Կարո՞ղ է էղ համաձայնուողներն էլ են կասկածում» (մարդ ես էլի...)։ Սակայն, երբ հարցընում ես, ասում են «Չէ, այ մարդ, չենք կասկածում, բայց միջազգային մակարդակի մասնագէտների, պատմաբանների ներգրուումը թոյլ կը տայ, որ յեւտոյ նրանք աշխարհին բացատրեն, թէ այո, եղել է, եւ որ թուրքը ընդունակ է մնամ վայրագութեան»։

Ասեմք մուլտիպլերին, որ աշխարհը վաղուց, թուրքական ցեղերի յայտնուելուց ի վեր, գիտի, թէ ո՞վ է թուրքը, ու շատ լաւ գիտի, որ նա ընդունակ է դրանք, ընդունակ է մարդկային մարմին յօշոտելու։ Մի՞թէ այնքան դժուար է հասկանալ, որ աշխարհի ցանկացած պետութիւն, որ անգամ չի ճանաչել Յայոց ցեղասպանութիւնը, գո՞նէ կասկածի տակ չի էլ դրել այդ պատմական իրողութիւնը։ Նոյն այդ Միացեալ Նահանգներն ու նրանք «ցեղասպանութիւն» բառը չարտասանած տխրահռչակ նախագահները, Շոյնպէս չեն հերքում, որ եղել է, ուղղակի չեն ճանաչում ելնելով Թուրքիայի հետ փոխշահաւետ համագործակցութեան խնդիրներից։ Ի հարկէ գիտեն, բոլորն էլ գիտեն ո՞վ է թուրքը. աշխարհի ժողովուրդները իրենց հանձնարների լեզուով վաղուց են յայտնել սեփական կարծիքը թուրքերի մասին։ Դատել ինքներդ ծանօթանալով ներկայացուող քաղուածքներին աշխարհահռչակ գրողների յայտնի գործերից, որ միայն մի չնչին մասն է կազմում նմանօրինակ բնութագրումների... դժուար թէ աշխարհում գտնուի մի բնական մարդ-համաժողո, որ կարողաւճ այս գործերը (իսկ գրեթէ ամէն մի գրագետ մարդ աշխարհում ծանօթ է այս ստեղծագործութիւններին) չճանաչի, թէ ո՞վ է թուրքը։ Այստեղից էլ պարզ մի ենթադրութիւն, որ ոչ մի դիւանագետ ու քաղաքագետ, երկրի ղեկավար ու օրէնսդիր, չի մտածում թուրքը ընդունակ էր ցեղասպանութեան, թէ՞ ոչ։ Ուստի, պարոնայք, ո՞ւմ ենք ուզում ապացուցել ես ի՞նչ... մի բան, որ վաղուց արդէն ապացուցուած է։ Պարապ գործ է։ Յիշե՛ք նրանց «հոգու տաւաթարում» Ցեղասպանութեան փաստը ընդունւած իրողութիւն է այնպէս, ինչպէս թուրքի մասին այն բոլոր կարծիքները, գորս ստորեւ ներկայացնում ենք.

- Ֆերենց Մորա. «Կախարդական մուշտակը»
- «Մի մէխով էլ կարելի է լաւ խաղալ, էլ ուր մնա մի արկը մէխով։ Ամենամեծ մեխի անունը դրեցի «Արիւնճախում թուրք» ու հսկայ մէխով դրա գլխին յատկապէս ուժեղ էի խփում»։
- Ակաթա Բրիտսի. «Արեւելեան ճեպընթացը»
- «Պուարոն արդէն աճեմ, աճեմ ինչ լսել էր **միսը**զ Զափիլըթի դատեր մասին։ Այն մասին, որ նրա ամուսինը աշխատում է աներիկանո մեծ քոլեճում, եւ որ **միսը**զ Զափիլըթն առաջին անգամ է մեկնել Արեւելք, եւ թէ նա ինչ կարծիքի է թուրքերի, նրանց կեղտոտութեան, նրանց սարսափելի ճանապարհների մասին»։

- Ուիլիըմ Շէյքսփիր. «Ռիչըրտ Երրորդ»
- «Կլոսթեր, ի՞նչ է, չլինի՞» մեզ թուրք են կարծում կամ թէ անհաւատ. ինչպէ՞ս կարող էինք մենք առանց դատի այս չարագործի գլուխը կտրել»։

- Ուիլիըմ Շէյքսփիր. «Օթելլօ»

 ԱՐԹՈՒՐ ՄԿՐՏՉԵԱՆ 	
Շար.ը՝ էջ 9	

ՄՏԻ ՈՏՔԵՐԸ ԿԱՐԵ ԵՆ

ՌՎ բազմաչափ հայ ժողովուրդ, դու որքան իմաստուն ու տաղանդաւոր ես։ Զանի՞ դար է պէտք եղել քեզ, որ յանգես այս ճշմարտութեան բիրեղացմանը։

Քո այսօրուայ իշխանութիւններին, օրինակ, ընդամենը մէկ տարուց մի փոքր աւելի պէտք եղաւ դա ապացուցել, մէկ տարուց մի փոքր աւելի, իսկ դու դարերով տընել ես, պատերազմել, ընկել ու բարձրացել, մաքառել ես, որ մի ափաչափ այս հողն ունենաս, տիեզերքի հետ խորհուրդ ես արել, գիրք ու մատնան պահել, որ գալիք սերունդներիդ հրեք բառանոց այդ ճշմարտութիւնը հասցնես, միևնջեռ քո զաւակները, սեփական օրինակով, մէկ տարուց մի փոքր աւելի այս խղճուկ ժամանակահատուածում, ահա, հաստատեցին, որ ստի ոտքերը շատ կարճ են։ Դիմա այն մասին, թէ ինչպէ՛ս դա պատահեց։

Երբ Ռոպինզոն Զրուզոն Ուրբաթին քաղաքակրթութեան դասեր էր տալիս, դժբախտութիւն ունեցաւ զուգահեռ անցկացնելու իր եւ Ուրբաթի պաշտամուկների միջեւ եւ ցոյց տալու Աստծոյ առաւելութիւնները Պենիամուքիի նկատմամբ։

Որպէս խորամանկ անգլիացի՝ Նա Ուրբաթին հարցրեց.

- Որտե՞ղ է ապրում քո այդ Պենիամուքին։
- Մեծ լեռ,- պատասխանեց Ուրբաթը։

- Իսկ Աստուա՞ծ...
- Երկնքում։
- Ո՞վ է աւելի բարձր։
- Աստուած,- տխուր-տխուր պատասխանեց Ուրբաթը։
- Բա՞,- ինքն իր գիւտից հիացած ժպտաց Ռոպինզոնը։ Բայց նրա ուրախութիւնը երկար չտևեց, որովհետեւ Նոյնիսկ անգլիացին կարող է սուտ ասել ու բռնուել։

Րեւելենց Ուրբաթի սպաննիչ հարցը.
- Բա, ինչո՞ւ Աստուած քո մարդեր թողնի ուտել գերի։

Այս դէպքից շատ տարիներ են անցել, եւ հիմա բոլոր աստուածներն էլ երկինք են բարձրացել, որպէսզի աւելի բարձր լինեն եւ իրենց միջեւ եղած տարբերութիւնները վերանան։ Նրանցից ում դուռն էլ գնաս, կ'ասի, որ չի կարելի սուտ խօսել։ Նրանք այդ բանն ասել են Նոյնիսկ այն ժամանակ. երբ լեռնաբնակ էին. Նոյնիսկ՝ քարանձաւաբնակ. բայց դարեր պէտք եղան նրանգ որպէսզի մարդկութեանը տւորեցնեն սուտ խօսելու վնասները։

Մարդիկ, ի տարբերութիւն աստւածների, բոլորն էլ երկրաբնակ են եղել եւ երկինք բարձրանալու ցանկութիւն այնքան էլ չեն ունեցել։ Ասել է թէ՛ հաւասար են եղել ի սկզբանէ։ Նոյնիսկ մաշկն գոյնն ու աչքերի գծագրութիւնը ոչինչ չի ասում նրանց թերութեան կամ առաւելութեան մասին։ Ամերիկան՝ ձեզ օրինակ։ Բայց, չնայած աստուածների յամառ յորդորներին, մարդիկ, այնուամենայնիւ, փորձել են ստի ու կեծիքի հաշուին դիմացինի հանդէպ առաւելութեան հասնել։ Թուրքիան ու Դայաստանը՝ ձեզ օրինակ։

Չէ, Թուրքիան ու Դայաստանը չեն ստում, այլ, ներողութիւն, նրանց իշխանութիւնները, սակայն էլ մի տարբերութեամբ։ Եթէ թուրք իշխանաւորսները 20-րդ դարասկզբին ոճիր են գործել եւ հարիւր տարի անց՝ արդէն 21-րդ դարասկզբին, նրանց թռնետն ասում են՝ նման բա՛ն չենք արել, ապա հայ իշխանաւորները, նրանց լեզուն տեղը դնելու փոխարէն, սկսել են Նոյն 21-րդ դարասկզբին մուլորեցնել սեփական ժողովրդին եւ գովերգել հայ-թուրքական արձանագրութիւնները՝ պնդելով, թէ նրանց մէջ Նախապայմաններ չկան։

ՆՈՐԱՅԱՅ ՓԱԹՈՒՐԷԽՏԸ՝ Ի. ԱԼԻԵՒԸ ԺԻՅԱՏ Է ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒՄ

Օրերս աւարտուեց Դայաստանի Նախագահ Սերժ Սարգսեանի համահայկական շրջագայութիւնը, որի նպատակը հայ-թուրքական յարաբերութիւնների բնականոնացման հարցի վերաբերեալ խորհրդակցութիւններն ու քննարկումներն էին։ Եւ դա հասկանալի է, քանզի դա հասարակ հարց չէ, ինչի պատճառով էլ հայ հասարակայնութեան լայն քաղաքանքն է յարուցել ինչպէս Դայաստանում, այնպէս էլ արտասահմանում։

Դարկ է անկեղծօրէն խոստովանել, որ Նախաստորագրուած արձանագրութիւնների նկատմամբ վերաբերմունքն իրօք որ միանշանակ չէ։ Ըստ որում՝ բանավեճերը տարուում են առանց կիսերանգների։ Կարծիքները տրամագծօրէն հակադիր բնոյթ են կրում. կամ-կամ։ Վեճը գլխաւորապէս գնում է այն հարցի շուրջ, թէ տխրահռչակ արձանագրութիւնները կը վաւերացուե՞ն, արդե՞ք, թէ՛ չեն վաւերացուի։ Այս թեման ամենեւին էլ ակադեմական բնոյթի չէ։ Խօսքը, մեծ հաշուով, գնում է հայ-թուրքական յարաբերութիւնների գարգացման հեռանկարների մասին՝ հայ ժողովրդի համար ծայրաստիճան հրատապ է բախտոկոշ՝ Դայոց ցեղասպանութեան եւ դարաբաղեան հակամարտութեան հարցերի լուծման ուղղութեամբ հետագայ քայլերի **համաթեքսում**։

Ինչպէս յայտնի է, արձանագրութիւններում այս երկու հարցերն ուղղակիօրէն չեն շաղկապում Դայաստանի եւ Թուրքիայի միջեւ դիւանագիտական յարաբերութիւնների հաստատման եւ երկու երկրների միջեւ երկխօսութեան կարգաւորման հետ։ Իսկն ասած, տուեալ հանգամանքը, որն ըստ իրերի տրամաբանութեան, պէտք է որ հանգստացնի հայ հասարակական կարծիքը, բազմիցս ընդգծուել է Դայաստանի Նախագահի կողմից։ Այդ թոււմ եւ՝ նրա համահայկական շրջագայութեան ընթացում։

Սակայն «հասկստացում» յուսալ չենք կարող։ Եւ ահա թէ ինչո՞ւ։ Այն Նոյն օրերին, երբ Սերժ Սարգսեանը սփիւղքի ներկայացուցիչներին պարզաբանում էր բնականոնացման գործընթացի որակականութիւնը, նրա ազդպէճանցի պաշտօնակիցը Նախիջեւանում ճիշդ էն ճիշդ հակառակն էր անում։ Այնտեղ անցկացուած՝ թրքալեզու երկրների պետութիւնների ղեկավարների վեհաժողովում Իլիամ Ալիեւը, ասես վճռելով խոչընդոտել իենց այդ բնականոնացմանը, արեց

Աստուածները շատ միամիտ մարդիկ են։ Իշխանաւորին հասարակ գիւղացուց չեն տարբերում եւ երկուսին էլ պատժում են միեւնոյն եղանակով։ Նայած ստի մեծութեանը՝ կա՛մ երաշտ են անում, կա՛մ կարկուտ։ Պատժի ուրիշ ձեւեր ասես չկան։ Մերոնց դէպքում կարկուտն են ընտրել որպէս խափանման միջոց։ Կարկուտն էլ որտե՞ղի՞ց է գալիս Թուրքիայից։ Այս երկրի ղեկավարները մեռան մեզ հասկացնելով ու կարկտահարելով, թէ, ա՛յ հայեր, դուք ձեր ձեռքով հիմա վաւերացընում էք մեր բոլոր 100-ամեայ ստերը։

Բայց մերոնք անդրդուելի են։ Այդ կարկուտը, ասում են, մեզ հետ կապ չունի, աստուածներն այն Նախատեսել են Թուրքիայի ներքին օգտագործման համար։ Թուրքերը տեսան, որ բան դուրս չի գալիս, Նոյնիսկ իրենց անվտանգութեան խորհրդում մի ներքին օգտագործման կարկուտ հրահրեցին։ Մեր բարեկամ Կիւլն էր. ասաց, որ նման պատմական պահ այլեւս չի լինելու, թէ արձանագրութիւններում ամէն ինչ հաշուարկուած է։ Դա էլ տեղ չիասաւ։ Այս անգամ Տաւութօղլուն գործի անցաւ։ Թուրքիայի Ազգային մեծ ժողովում նա երեք հիմնական կետ նշեց, որոնց առկայութիւնն արդէն իսկ բաւարար է Թուրքիայի կողմից արձանագրութիւնները վաւերացնելու համար։ Դիմա դեռեւս չգիտենք, թէ մեր իշխանութիւններն ինչ են ասելու։ Գուցէ Տաւութօղլուի՝ Մեճլիսում արած յայտարարութիւնն էլ համարեն ներքին, խիստ ներքին օգտագործման յայտարարութիւն։ Բայց չե՞ որ դա արդէն սեփական ժողովրդին ոչ թէ սուտ ասել, այլ էշի տեղ դնել կը լինի։

Ու մտածում ես. լա՛ւ, ինչի՞ր՝ համար։ Մի՞թէ չէր կարելի ասել՝ ժողովու՛րդ, փղերը հաւաքուել են իրար գլխի ու որոշել են Ազրպէյճանի եղած-չեղածը տանել։ Մենք այդ ճանապարհի վրայ ենք եւ պէտք է այնպէս անենք, որ նրանց բարձրացրած փոթորկին կուլ չկանք։ Ճանր Նատիեք տեղներս, որ մեզ հետ էլ խօսելու բան ունենային։ Թէ չէ՞ ի՞նչ էր՝ Կիւլին փղի տեղ ենք դնում, հիւր ենք կանչում, հետը ֆութթալլ ենք խաղում։ Ֆութթալլն 90 րոպէ է տեւում։ Մենք մի տարուց աւել է՝ արդէն խաղում ենք, եւ դա հաճելի է գերութիւններինը. քանզի ազատում են մեզ հետ խօսելու աւերող բեռից։ Երկու խուղթ տուեցին. թէ՛ ընկնարէք. բայց մէջը մի բան ու մի ստորակետ անգամ չփոխեք։ Նոյնիսկ այս ապուշ առաջադրանքը կատարեցինք եւ յետոյ պարծեցանք, թէ սա մեր Նախաձեռնութիւնն է։ Այսինքն հերթական կեղծիքը կեանք առաւ։

Այլեւս պարզ է, որ ապրիլի 23-ից սկսած՝ հայկական կողմի արած բուլոր յայտարարութիւններն են եղել ներքին օգտագործման։ Կարիք վնայ վիտաւորուելու եւ կուրծք ծեծելու, թէ ինչ արել ենք՝ հայ ժողովրդի համար ենք արել։ Դա արդէն կը լինի կեղծիքների կեղծիքը եւ կարող է Նոյնիսկ ճշմարտանման երեւալ։ Բայց սա պէտք է հասկանալեն բոլորս. Թուրքիայի խորհրդարանի կողմից արձանագրութիւնների հաստատումը դառնալու է հերթական կարկուտը, որն ամենամեծ ցանկութեան դէպքում էլ հնարաւոր չի լինի ներքին օգտագործման որակել։ Այն թափուելու է ուղիղ մեր գլխին մեր իշխանութեան ներքին օգտագործման խօսնակների ստախօսութեան պատճառով։

 ԷՐԿԿ ԱՆԴՐԵԱՍԵԱՆ 	
---	--

ՆՈՐԱՅԱՅ ՓԱԹՈՒՐԷԽՏԸ՝ Ի. ԱԼԻԵՒԸ ԺԻՅԱՏ Է ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒՄ

Օրերս աւարտուեց Դայաստանի Նախագահ Սերժ Սարգսեանի համահայկական շրջագայութիւնը, որի նպատակը հայ-թուրքական յարաբերութիւնների բնականոնացման հարցի վերաբերեալ խորհրդակցութիւններն ու քննարկումներն էին։ Եւ դա հասկանալի է, քանզի դա հասարակ հարց չէ, ինչի պատճառով էլ հայ հասարակայնութեան լայն քաղաքանքն է յարուցել ինչպէս Դայաստանում, այնպէս էլ արտասահմանում։

Դարկ է անկեղծօրէն խոստովանել, որ Նախաստորագրուած արձանագրութիւնների նկատմամբ վերաբերմունքն իրօք որ միանշանակ չէ։ Ըստ որում՝ բանավեճերը տարուում են առանց կիսերանգների։ Կարծիքները տրամագծօրէն հակադիր բնոյթ են կրում. կամ-կամ։ Վեճը գլխաւորապէս գնում է այն հարցի շուրջ, թէ տխրահռչակ արձանագրութիւնները կը վաւերացուե՞ն, արդե՞ք, թէ՛ չեն վաւերացուի։ Այս թեման ամենեւին էլ ակադեմական բնոյթի չէ։ Խօսքը, մեծ հաշուով, գնում է հայ-թուրքական յարաբերութիւնների գարգացման հեռանկարների մասին՝ հայ ժողովրդի համար ծայրաստիճան հրատապ է բախտոկոշ՝ Դայոց ցեղասպանութեան եւ դարաբաղեան հակամարտութեան հարցերի լուծման ուղղութեամբ հետագայ քայլերի **համաթեքսում**։

Ինչպէս յայտնի է, արձանագրութիւններում այս երկու հարցերն ուղղակիօրէն չեն շաղկապում Դայաստանի եւ Թուրքիայի միջեւ դիւանագիտական յարաբերութիւնների հաստատման եւ երկու երկրների միջեւ երկխօսութեան կարգաւորման հետ։ Իսկն ասած, տուեալ հանգամանքը, որն ըստ իրերի տրամաբանութեան, պէտք է որ հանգստացնի հայ հասարակական կարծիքը, բազմիցս ընդգծուել է Դայաստանի Նախագահի կողմից։ Այդ թոււմ եւ՝ նրա համահայկա-

ԱԶՐՊԷՅՃԱՆՑԻՆԵՐԸ ՋԱՐԴԱԾ ԵՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԱՅՔԷԶԵՐ

ԴԱՅ-ԱԶՐՊԷՅՃԱՆԱԿԱՆ ԴԱԿԱՍԱՐՏՈՒԹԻՒՆԸ ՏԵՂԱՓՈԽՈՒՄԸ Է «ՎԸՐՉՈՒԸԼ» ՏԱՐԱԾԸ

Ամիսներ առաջ սարսափելի տեսարաններու ականատես եղանք հայկական քանի մը կայքէջերու այցելուներս, երբ, հաւաքելով արդէն ծանօթ համացանցային հասցէները, մեր առջեւ չբացուեցան ո՛չ գլխաւոր էջերը, ո՛չ ալ էջերու ծանօթ տեսքերը։ Ինչպէս համացանցային լեզուով կ'ըսեն՝ կայքերը ենթարկուած էին յարձակման եւ՝ շարդուած։ Աւելի ուշ յայտնի դարձաւ, որ հայկական կայքերու վրայ յարձակումը կատարած են ազրպէյճանցի կայքահէնները։ Այսպէս, օգոստոս ամսուան ընթացքին անոնք կոտրած էին Դայաստանի ֆութթալլի ֆետերասիոնի կայքը՝ www.ff.am-ը։ Իսկ ատէլ առաջ արդէն կոտորուած էր Դայաստանի Դանրապետութեան պետական եկամուտներու նախարարութեան կայքը՝ www.taxservice.am-ը։ Նշուած հասցէն հաւաքելու պարագային, մեր առջեւ կը բացուրտ ազրպէյճանցի մարդասպան Ռամիլ Սաֆարովի լուսանկարը։ Դժուար է մեկնաբանել, թէ տեղադրելով մարդասպանին լուսանկարը՝ ազրպէյճանցի «**վերջուր**» լանցագործները ի՞նչ ցանկացած էին ըսել։ արդե՞օք մէկ անգամ եւս փորձած են հաստատել մարդասպանութեան գաղափարը, թէ՞ աննոց նպատակը համացանցային վախի եւ սար

ՍՐԲԱԶԱՆ ՏԵՍԻԼՔՆԵՐ՝ ԱՍՏՈՒԱԾԱՅԻՆ ԱՐԻՒՆԱՀԵՂՈՒԹԵԱՄԲ

ՍՊԱՆԱԿԱՆ ԶԱՆԴԱԿԱԳՈՐԾՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԳԵՂԱՆԿԱՐՉՈՒԹԵԱՆ ՆՈՒԻՐՈՒԾ ՑՈՒՑԱՅԱՆԴԵՍ ՄԸ ԵՐԿԻՂԱԾՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԽՈՌՎԷ ԿԸ ՊԱՏՃԱՐԵ ԼՈՆՏՈՆԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ՊԱՏԿԵՐԱՍՐԱՅԻՆ ՄԵԶ: «ՏԻ ԻՆՏԻՓԵՆՏՏՈՆ» ԿԸ ՎԵՐԼՈՒԾԷ, ԹԵ ԻՆՉՈՒ՝ ԵՐԻՍՏՈՆԵԱԿԱՆ ԱՐՈՒԵՍՏԸ ՅԱԾԱՆ Կ՛ԱՐՏԱՑՈԼԷ ԲՐՏՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՄԱՅՈՒՄՆ ԸՈՒԱՅՏԱՆԶ ՄԸ, ՈՐ Կ՛ԱՆՆԱՆՈՍԱՑՆԵ ՄԵԶ, ՆՈՅՆԻՍԿ ԵՐԲ ՎԱՐԺՈՒԾ ԵՆ ԱՅՍՕՐՈՒՄՆ ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ԱՐՈՒԵՍՏԻՆ ՍԱՐՍԱՓԱԶԴՈՒ ՊԱՏԿԵՐՈՒՄՆԵՐՈՒՆ:

Բնական չափի եւ ճշգրիտ մանրամասնութիւններով գլուխ մը պատկերուած է մարմնէն անջատ եւ՝ կողմնակի պառկած: Մորթը տժգոյն է: Մեռած աչքերը կիսաբաց են: Մաքուր հատուած շնչափողը եւ որկորը յստակօրէն տեսանելի են: Ասիկա փայտի վրայ գործ մըն է. Յովհաննէս Մկրտիչին գլուխը, զոր քանդակած է սպանացի վարպետ Խուան տը Մեսա: Ասիկա կը ցուցադրուի մուտքի սրահին մէջ. կարծեք այցելուն կը հրաւիրէ ներս՝ սարսափներու սննեակ մը:

«Սրբազանը՝ իրականութիւն դարձած, սպանական գեղանկարչութիւնն ու քանդակագործութիւնը՝ 1600-1700-ին» Լոնտոնի ազգային պատկերասրահին աշխանային ցուցահանդէսն է: Վերնագիրը մտածել կու տայ համայնագիտարանային բակի մը մասին: Իրականութեան մէջ՝ փոքր ցուցահանդէս մըն է: Սակայն անոր պարունակութիւնը երբեմն գերակշռող է: Գեղանկարիչներուն շարքին են մեծեր, ինչպէս՝ Տիեկօ Վելասքեզ, Ֆրանսիսքօ Չուրպարան, Խուսեփէ Ռիպերա: Զանդակագործները նուազ ծանօթ են, Խուան տը Մեսա, Խուան Մարթինեզ Մոնթանես, Կրեկորիօ Ֆերնանտեզ, սակայն անոնք ես ափ ի բերան կը ձգեն այցելուն: Կարելի չէ յիշել նոյնքան սաստկութեամբ եւ զգացական դիպուկ զօրութեամբ յատկանշուած որբւէ այլ ցուցահանդէս:

Նպատակը ցոյց տալ է, թէ այս երկու տեսակի արուեստները ինչպէ՛ս հասարակաց նպատակ մը ունեին: Այսօր զայն պիտի կոչէինք գերազանց իրապաշտութիւն: Յռչակաւոր գեղանկարիչները եւ անծանօթ քանդակագործները նուիրուած էին ստեղծելու ցայտուն եւ շօշափելի մարդկային (եւ աւելի քան մարդկային) ներկայութիւն մը: Անոնք կ'ապրէին սարսափազդու աստիճանի կրքոտ հատուքի ժամանակաշրջանի մը: Անոնց խնթերն էին՝ Յիսուսը, Մարիամ Աստուածածինը, Մարիամ Մագդաղենացին, Ս. Ֆրանսիսը եւ այլն: Անոնք կը ձգտէին հաւատացեալներուն աչքին զանոնք պատկերել այնպէս, կարծեք կենդանի էին: Հաւատացեալ էնք, թէ ոչ, այս տպաւորութիւնը առկայ է մինչեւ այսօր:

Ցուցահանդէսը տեղի կ'ունենայ Ազգային պատկերասրահին ժամանակաւոր ցուցահանդէսներու սրահներուն մէջ՝ Մեյնպլայնի բաժանմունքին նկուղին տարածքին: Պատուհաններէ զուրկ այս տարածքը սովորաբար անհրապոյր միջազվայր մըն է: Սակայն այս առիթով շատ տպաւորիչ է: Ցուցադրուած պատկերները կարիքը ունին մթութեան: Գեղանկարներու թէ քանդակներու պատկերած կերպարները կեանքի կը կոչուին՝ յայտնուելով խաւարին մէջէն:

Յաճախ կայ պահ մը կամ աւելին, երբ ցուցադրուած պատկերները իրական կը թուին: Կատարեալ խաբկանքի ցնցում մը կ'առթեն անոնք. Բազմերանգ արձաններուն վրայ մեծ աշխատանք տարուած է՝ մորթի գոյնի եւ աչքերու ցոլիչ բնականութիւնի մը արտացոլելու համար: Մոնթանիս Ս. Իգլաստուո Լոյոլան քաւութեան զգացումով տոգորուած՝ ապակիի նման թափանցիկ արցունքներ ունի այտերուն: Երբ կ'անցնինք անոր քովէն, արցունքները կը պլպլան, կարծեք՝ կը շարժին, կարծեք՝ իրապէս կը հոսին: Միւս կողմէ՝ գեղանկարիչները իրենց ուշադրութիւնը կը կեդրոնացնեն թաքուն շօշափելիութիւն մը արտացոլելու վրայ: Չուրպարան շօշափելի ծալքերով կը պատկերէ Զարթուսեան միաբանութեան ճերմակ ծանր շրջագծեստները: Ան Ս. Ֆրանսիսը կը ներկայացնէ երանութեան մէջ, ուղիղ կանգնած՝ կայծակի նման յայտնուելով մթութեան մէջէն՝ դէպի լոյսը: Կարծեք՝ կրնանք դպնալ անոր:

Սակայն իրապաշտութեան ցնցումին կը միանայ այլ ցնցում մը՝ բրտութիւնը: Աներեւակայելի քանակութեամբ արիւն կը ժայթթէ եւ կը հոսի այս արուեստին մէջ: Անհաւատալի տարողութեամբ մտային ճիգ ի գործ դրուած է՝ ֆիզիքական աւելը ներկայացնելու: Օրինակ՝ Ֆերնանտեզի «Մեռած Յիսուսի գեղանկարին մէջ պատկերուած են ոչ միայն սովորական վերքեր, ինչպէս՝ փշեպսակով ճակատը, գամուած ձեռքերը, ոտքերը, կողերը, խարազանուած կռնակը, այլ նաեւ՝ խոր վերքերով բացուած մորթագերծ ծուկները (խաչը կրելու պատճառով): Մորթին գոյնին փոփոխութիւնը կը հաստատէ մասնագետի մօտեցում. արուեստագետը դիագնոսարաններ այցելած է:

Նոյնիսկ եթէ վարժ էնք այսօրուան ժամանակակից արուեստին եւ անոր սարսափազդու ցուցադրութիւններուն, այնուամենայնիւ ինչ որ կը տեսնենք, կը մտաւանջէ մեզ: Որովհետեւ այստեղ ցուցադրուած են կրօնական գործեր: Պայման չէ, որ պատկանինք տուեալ կրօնին, սակայն արիւնի եւ դիակի այս պաշտամունքին ի տես՝ սարսուռ մը կ'ապրինք: Պատկերուած ցաւատանջ մարմինները կը դժուարացնեն գուրջ տարբերելու՝ ուրիշին տառապանքով հաճոյանալու զգացողութենէն: Սպանիոյ մռայլ կաթոլիկութիւնը, իր հրեշափափ կերպարով, կը հաւադրուի եւրոպական մտքի բողոքական եւ լուսաւորեալ տարբերակին: Կը սկսինք կասկածիլ, թէ խաչին վրայ Յիսուսի գոհաբերութեան փառաբանութիւնը եկեղեցիին կողմէ՝ ձեռով մը կ'առնուի եկեղեցիին կողմէ ի գործ դրուած հերետիկոսներու տանջանքին: Խորապէս նեւզ բան մը տեղի կ'ունենայ:

Կայ նաեւ այլ հարց մը, որ զուտ գեղարուեստական է. ցուցահանդէսը կը շէշտէ հասարակաց նպատակը՝ կրօնական գեղանկարներու եւ կրօնական քանդակներու միջեւ: Սակայն մենք՝ արուեստի սիրահարներս, անհանգիստ կը զգանք Վելասքեզի գեղանկարները բաղդատելով մոմէ արձաններու հետ: Ներկուած կուռքեր անշուշտ ունին իրենց գօրութիւնը, սակայն անիկա արուեստի գօրութիւն է:

Այս տարբերութիւնը սուր կերպով զգալի է ցուցահանդէսին մէջ, մասնաւորաբար մեր հաւագոյցութեան՝ սարսափելի տանջանքի

մէջ պատկերուած կերպարներու դիմաց: Կը նայինք անոնց եւ գութի զգացումէ մղուած՝ կ'երեւակայենք, թէ կը դպնանք անոնց: Ասիկա ակներեւ է Ֆրանսիսքօ Ռիպալթայի այն գեղանկարին մէջ, ուր Երիստոս կը գրկէ Զլերվոյի Ս. Պեռնարը: Ծիշդ է. Երիստոս խաչէն վար հակած է եւ կը փաթթուի սուրբին, եւ ոչ՝ հակառակը: Սակայն նման գեղանկարներու մէջ նաեւ միշտ առկայ է այն հաւանականութիւնը, թէ կրնանք դպնալ պատկերւած կերպարներուն:

Իսկ այնուհետեւ ի՛նչ կը պատահի: Արձաններուն կարելի է իրապէ՛ս դպնալ, որովհետեւ անոնք երեք տարաչափութեամբ գործեր են, եւ անմիջապէս անոնց կախարդանքը վերջ կը գտնէ: Որքան ալ իրական թուին անոնք, երբ իրապէս կը դպնանք անոնք, այլեւս գիտնք, թէ պարզապէս փայտի կոտորներ են եւ միսէ չեն շինուած: Միւս կողմէ՝ գծուած մարմին մը գոյութիւն ունի միայն երեւակայական աշխարհի մը մէջ: Կարելի չէ տառացիօրէն դպնալ անոր: Ծիշդ այս պատճառով կարելի է մուտք գործել գեղանկարի մը երեւակայական տարածքը եւ երեւկայել, թէ կը դպնանք հոն գոյութիւն ունեցող մարմնին:

Կը թուի, թէ սպանացի արուեստագետները իրենց կը գիտակցէին այս տարբերութեան: Չայն կը տեսնենք բրտութիւնը պատկերող գեղանկարիչներու եւ քանդակագործներու մօտեցումին մէջ: Զանդակագործները կը գիտակցին, թէ ոչ մէկ ձեռով բարենպաստ է դպնալու իրաւիրել դիտողը: Արձանները արիւնթաթախ են. Երիստոս՝ խարազանւելէ ետք, Երիստոս՝ խաչուած, Երիստոս՝ մեռած պառկած, ամէն տեղ արիւն, արիւն, արիւն: Իսկ ակնորդը կը մղուի ինքն իր վրայ գալարուելու՝ սարսափի, նողկանքի, զայրոյթի եւ թերեւս գութի զգացումներով: Սակայն ինչ որ ալ պատահի, ան չ'ուզեր դպնալ, բռնել, գրկել, գզուել բրտութեան ներարկուած խեղճ մարմինը: Եւ դարձեալ, որքան ալ լաւ պատկերուած ըլլան միսն ու արիւնը, կարելի չէ անտեսել այն իրականութիւնը, թէ կարծր փայտն է, որ կը հոսի արիւնը. գաղափարը վա-

նողական է:

Սակայն անցնինք գեղանկարներուն. անոնք պարզապէս այսքան արիւնահեղութիւն չեն պատկերեր: Չուրպարան հրաշալի եւ հրաժառ խաչելութեան գեղանկարին մէջ իր կարելին ի գործ կը դնէ՝ նուազագոյնի իջեցնելու համար արեան այն քանակը, որ իրմէ կը պահանջէ իր պատկերած նիւթը: Չօրաւոր լոյս մը կ'իյնայ աչին, եւ Երիստոսի կողի վերքը գրեթէ կը կորսուի շուքի մէջ (բաղդատել՝ Կրեկորիօ Ֆերնանտեզի «Երիստոս» խաչին վրայ) գործին. արիւն կը ժայթթէ անոր կողի վերքէն): Կամ տեսնել Վելասքեզի «Երիստոսը» խարազանուելէ ետք» գեղանկարը, որուն մէջ քրիստոնեայ Հոգին կը խորհրդածէ պատահածին մասին: Երիստոսի կռնակը չենք տեսներ, մանչուկի կերպարանքով պատկերւած Հոգին քիչ մը պէտք է ետեւ հակի՝ տեսնելու համար այն վերքերը, որոնք թաքնուած են (բաղդատել՝ Ֆերնանտեզի «Էսէ Հոմօ» գեղանկարին հետ, որուն մէջ Երիստոսի կռնակը գծուած է այնպէս, որ անկէ կաթկթող արիւնը տեսնենք): Տառապանքին ճանաչումը կը կատարուի առանց հաճոյացումի:

Հետեւաբար այս գերազանցապէս իրապաշտ արուեստը ոչ միայն նուիրուած է սարսափները ցայտուն դարձնելու, այլ նաեւ ունի այլ կողմ մը, որ կ'առնչուի երեւակայութեան հետ: Գեղանկարները, ի տարբերութիւն արձաններուն, մեզ կը հրաւիրեն կարեկցելու: Մարմինները ձեւագծուած են այնպէս, որ իրական թուին, որպէսզի կարելի ըլլայ երեւակայել անոնց զգացումները, եւ ապա երեւակայել, թէ անոնց կը դպնանք գութի զգացումէ մղուած:

Ցուցահանդէսին զգաթաթանքները Չուրպարանի մեծագոյն գործն է. «Ս. Մրապիւնը»: Ֆրա Անճելիքոյէն ետք ան ամենէն նուազ բիրտ քրիստոնեայ արուեստագետն է: Այս գեղանկարը կը քաւէ անոր ժամանակակից ար-

Միս եւ արիւն. Կրեկորիօ Ֆերնանտեզի «Մեռած Յիսուսը» (Մատրիտի Փրատօ Ազգային թանկարանէն):

ւեստագետներուն մահաշունչ հաճոյքներուն ամբողջ մեղքը: Սրապիոն բրիտանացի միջնադարեան կրօնաւոր մըն էր եւ նահատակ մը, որ սարսափելի կերպով մորթուած էր մարիտանացիներու կողմէ: Սակայն Չուրպարանի նկարը ամբողջութեամբ գերծ է բրտութեն:

Անիկա ամէն միջոցի կը դիմէ ցոյց տալու համար անօգնական վիճակ մը, միաժամանակ՝ խուսափելով արիւնէն: Կրօնաւորին ճերմակ շրջազգեստը անբիծ լուացուած է: Մարդը ինքնին ուշքը կորսնցուցած է, ինկած է, սակայն ուշագրաւ վնասներ չէ կրած: Բարձրացուած է թեւերէն, որոնք կը թուի, թէ, կապուած են գեղանկարին կողմերուն, սակայն ասիկա աւելի պաշտպանութեան պատկեր մըն է, քան՝ կաշկանդումի: Ան մեղմ առկախ է իր շրջազգեստին ծալքերէն: Գեղանկարը զայն կը պատկերէ պարզապէս մեր գութին արժանացնելու նպատակով: Արուեստի մէջ ամենէն աւելի այն կերպարը գրկելու կը մղուինք:

ՎԻՆՍԵՆԹ ՎԱՆ ԿՈԿԻ ՀԵՏՔԵՐՈՎ

ԱՐՈՒԵՍՏԻ ԱՇԽԱՐՀԸ ԸՍՏ ԽԱՆԴԱԿԱՐ Է ՎԻՆՍԵՆԹ ՎԱՆ ԿՈԿԻ ՆԱՄԱԿՆԵՐՈՒՆ ՄԵԿ ՆՈՐ ՀԱՄԱԶԱԾՈՅԻՆ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒՄՈՎ: «ՊԻ. ՊԻ. ՄԻ.»Ի ԹԵՐԱԿԻՑ ԿԻՆՍԵՆԹ ՏԱՌԻՏ Կ՛ԱՅՅԵԼԷ ՓՈԶԻ ԳԻՒԼԱՒԱՆ ՄԸ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԵԶ, ՈՒՐ ՏՊԱՌՈՐԱԿՈՒՄԸՑ ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԵՏԸ ԳԾԱԾ Է ԻՐ ՄԱՆԵՆ ԴՈԶԱԿԱՌՈՐ ԳԵՂԱՆԿԱՐՆԵՐԵՆ ԸՆՏԵՐԸ: ԱՆ ՊԱՏՄԱԿԱՆՆԵՐ ԿԸ ՓՆՏՈՒ ԿԱՆ ԿՈԿԻ ՏԻՊԱՐԻՆ ՍՏԵՂԱԾ ՀԱՐՑԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ, ՈՐՈՆՑՄԵ ԳԼԽԱՌՈՐ ԾԵՍԱՐՏՈՒԹԵԱՆ ՓՆՏՈՏՈՒՄԸ Է:

Այս տարի միայն քանի մը առիթ մնացած է Վան Կոկ Էքսփրեսը առնելու Կար տիւ Նորեն՝ Փարիզի հիւսիսային արուարձաններէն ուղղուելու համար Օվեր-Սիլը-Ուազ:

Գնացքը իրականութեան մէջ Վան Կոկ Էքսփրես չի կոչուիր, սակայն կը ծառայէ այս նպատակին:

Որովհետեւ գարունէն սկսեալ մինչեւ հոկտեմբերի վերջը, շաբաթ, կիրակի եւ տօնական օրերը թիւ 0956 զնացքը ուղեւորները, արուեստի սիրահարները եւ Վան Կոկի անունը կրող խումբերը կը տանի Օվեր, որպէսզի անոնք տեսնեն երկու բան. փոքր **օպերոն** կամ այն իջեանը, ուր 1980-ի յուլիսին Վինսընթ մահաւմեծ ինկած էր անկողին՝ ինքն իր վրայ կրակելէ ետք, ինչպէ՛ն նաեւ՝ այն գերեզմանատունը, ուր այնուհետեւ կը նսէ մինչեւ այսօր:

ՊԱՏՃԱԾ ԿՈԹՈՐ ՄԸ

Վան Կոկ իր կեանքին վերջին 70 օրերը ապրած է այս փոքր գիւղաւանին մէջ, որ արդէն արուեստագետներու հանդարտ գաղութավայր մըն էր, Փարիզէն ոչ շատ հեռու:

Հոն կ'ապրէր **հոմեոփաթի** կիրարկող բժիշկ մը՝ Փոլ Կաշէ, որ բարեկամացած էր Վան Կոկի եւ այլ գեղանկարիչներու հետ, ինչպէս՝ Սեզան եւ Ռեոնուար:

Վան Կոկի գծած տղքը. Կաշէի դիմանկարը 80 միլիոն տոլարի վաճառուէցաւ 1990-ին, Նիւ Եորքի մէջ:

Ասիկա որքա՛ն պիտի զարմացներ արուեստագետը, որ **օպերոն** մէջ գրեթէ ամէն օր գեղանկար մը կը գծեր:

Ինքնին թաղուան մըն է, թէ Տոմիիք ժանսեն ինչպէ՛ս տիրացած է «Օպերոն Ռաւօ» իջեանին:

Բաւարար է ըսել, թէ 1985-ին իբրեւ երիտասարդ պեւճիքացի մը, որ ամբողջ իր կեանքին ընթացքին կրկնեփուկներ վաճառելու առիթը ունէր. օր մը նստած էր ապրանքատար ինքնաշարժի մը մէջ՝ իջեանին դիմացը. երբ շատ արագ սուրացող ինքնաշարժ մը հարուածած էր զինք:

Աւելի ուշ, երբ ժանսեն կը գիտակցեր թէ

բախտով փրկուած էր, ոստիկանութեան տեղեկագիրին մէջ նկատած էր Նշում մը՝ Վան Կոկի առնչութեամբ:

Ան որոշած էր զնել այն շէնքը, ուր մեռած էր Վան Կոկ եւ զայն վերածել աշխարհի ամենէն մեծ գեղանկարիչներէ մէկուն յարմար կոթողի մը:

Այժմ, ամէն տարի, շուրջ 70 հազար հոգի կը բարձրանայ Ռաւոյի ճոճոցող աստիճաններէն՝ տեսնելու համար այն փոքր եւ անհամաչափ ձեղնայարկը, ուր ապրած է մեռած էր Վան Կոկ:

«Կրնանք առնուազն կրկնապատիկ թիւով այցելուելու ունենալ,- կ'ըսէ Տոմիիք ժանսեն,- սակայն ասիկա ոչ միայն զբօսաշրջութեան վայր մըն է, այլ նաեւ՝ ուխտատեղի մը»:

Ժանսեն ամբողջ եւրոպայի տարածքին հռչակաւոր անձերու բնակարանները շրջած է՝ զաղափար մը կազմելու համար, թէ ինչպէ՛ս պէտք է գործէ Վան Կոկի բնակարանը:

Ի վերջոյ ան գտած է այն վայրը, որ ամենէն աւելի զինք ոգեշնչած է նախկին բնակիչի մը ներկայութիւնը. Էնն Ֆրանքի բնակարանը՝ Ամսթերտամի մէջ:

Էնն Ֆրանքի բնակարանին մէջ շատ պարզ բան մը ցնցած էր զինք, եւ որուն հետեւողութեամբ ան գրեթէ դատարկ պահած է Վան Կոկի սենեակը: Այսպէս՝ մարդիկ իրենց սեփական մտածումներով եւ պատկերներով կը լեցնեն զայն:

ՄԵԾ ԱՆՈՒՆ ՄԸ՝ ԾԱՓՈՆԻ ՄԵԶ

Վան Կոկի բնակարանը այցելողներուն մեծ մասը ճափոնցիներ են: Այս գեղանկարիչը երկար ժամանակ ի վեր ժողովրդականութիւնը վայելէ ճափոնի մէջ, հաւանաբար որովհետեւ որոշ ժամանակ մը հետաքրքրուած է ճափոնական արուեստով:

Սակայն կայ նաեւ գործնական պատճառ մը. Օվերը այցելութեան յարմար վայր մըն է՝ «Շարլ տը Կոլ» օդակայանը էջը կատարող ճամբորդներուն եւ երկար ուղեւորութեան մը ձեռնարկած:

Գբօսաշրջիկներուն համար, որոնք յաճախ կը նախընտրեն իրենց ուղղակի թռիչքին պատճառած յոգնութիւնն ու թմրութիւնը թօթափել՝

Վան Կոկ իր *նամակներուն մեծ մասը ուղղած է կրտսեր եղբոր՝ Թեոյի:*

Վան Կոկի բնակարանը այցելելով, քան թէ շարունակել դէպի Փարիզ՝ խճողումի ժամուն:

Մեծ թիւով ճափոնցիներ մասնաւորաբար կը փափաքին, որ իրենց մահէն ետք իրենց մոխրացած աճիւնները սրսկուին Վան Կոկի գերեզմանին վրայ: Տարուան մեծ մասը գերեզմանը ծածկող բաղդելի հաստ խաւը կը կրէ գորշ ծածկոյթ մը:

Վան Կոկի դագաղը շինած էր այն ատաղձագործը, որ գեղանկարիչին կը հայթայթէր անոր պաստառներուն շրջանակները:

Թաղման արարողութեան ժամանակ անոր շուրջ շարուած էին Օվերի մէջ գծած անոր կարգ մը գործերը, ուրիշներ բաժնուած էին:

Վան Կոկ թաղուած էր հասարակաց գերեզմանի մը մէջ՝ 15 տարուան պայմանաժամով: Հետագային դրամ գոյացած է անոր մարմինը փոխադրելու աւելի յարմար վայր մը, ուր այժմ թաղուած կը մնայ: Անոր կողքին թաղւած է եղբայրը՝ Թեօ:

ՑՈՐԵՆԻ ԴԱՇՏ՝ ԱԳՈՒՆԵՐՈՎ

Գերեզմանատունը Օվերէն՝քայելով 10 կամ 15 վայրկեան հեռու է. ճամբան եկեղեցիին

ՃԱՏՐԱԿ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՏՂՈՑ ՀԱՒԱՔԱԿԱՆԸ
ՅԱԼԹԵՅ ԱԶԻՊԷՅՃԱՆԻՆ

Հայաստանի տղոց ճատրակի հաւաքականը եւրոպա-կան խմբային ախոյեանութեան 7-րդ հանգրուանին ըն-թացքին պարտութեան մատնեց մրցաշարքի յառաջա-տար Ազրայէճանի խումբը՝ 2,5-1,5 արդիւնքով: Գաբրիէլ Սարգսեան յարթեց իր մրցակիցին, իսկ Լեւոն Արոնեան, Վլատիմիր Յակոբեան եւ Տիգրան Լ. Պետրոսեան հաւա-սար մնացին:

Այժմ Ռուսիոյ, Հայաստանի եւ Ազրայէճանի հաւաքա-կանները 11-ական կէտով կը գրաւեն առաջին դիրքը, իսկ Ռեքրանիա, Լեհաստան եւ Հոլանտա ունին 10-ական կէտ:

Հայաստանի աղջկանց ճատրակի հաւաքականը 7-րդ հանգրուանին 3,5-0,5 արդիւնքով ջախջախեց Ռումա-նիոյ հաւաքականը եւ այժմ 10 կէտով կ'եզրափակէ առա-ջին եռեակը: Էլիսա Դանիէլեան, Լիլիթ Սիւրդեան եւ Լի-լիթ Գալոյեան յարթեցին, իսկ Նելլի Ադինեան հաւասա-րեցաւ իր մրցակիցին հետ:

Աղջկանց ճատրակի ծիրին մէջ մրցաշարքին աղիսա-կը կը գլխաւորեն Ռուսիոյ եւ Վրաստանի հաւաքական-ները, որոնք 12-ական կէտ ունին:

ՎԻՆՍԸՆԹ ՎԱՆ ԿՈԿԻ...
Շարունակուած 7րդ էջէն

Շատերու համաձայն, Վան Կոկի «Ցորենի դաշտեր՝ ագռաւներով» գեղանկարը արուեստագէտին վերջին գործն է:

Ան նաեւ կ'ըսէր, թէ Օվերի մէջ իր ապրած 20 տա-րիներուն ընթացքին համոզուած էր մէկ բանի. անոնք, որոնք կը բռնեն Վան Կոկի ճամբան, կը ծգտին ճշմարտութեան, ոչ՝ անոր կեանքին մասին, այլ՝ իրենց սեփական կեանքին:

Ներկայ աշխարհիկ ժամանակաշրջանին արդեօք Վան Կոկի տառապանքը կարգ մը այցելուներու հա-մար ստացած է կիսադիօնակա՞ն հանգամանք:

Դէպի գիւղաւան ուղեւորութիւն մը կը ստեղծէ նաեւ այլ հարցականներ: Արդեօք Վան Կոկ իրապէ՞ս մտադիր էր ինքզինք սպաննելու:

Արդեօք Օվերի գիւղական տարածքները բալա-սա՞ն էին արուեստագէտին հոգիին համար, թե՞ կը խորացնէին անոր մեկուսացումը: Արդեօք անոր պատկերած ագռաւները իրապէ՞ս կանխագուշակած էին մահը:

Սակայն Վինսընթ Վան Կոկ մեծ գեղանկարիչ մըն էր. եւ ոչ ոք իրմէ աւելի մեծ էր. կը մտածեն ոմանք: Թերեւս, ինչ որ արդէն բաւարար է գիտնալ մեզի հա-մար, գոյութիւն ունի անոր իղականկարներուն եւ պաս-տառներուն մէջ:

ԱՇԽԱՐՀԸ ՎԱՂՈՒՅ ԳԻՏԻ...
Շարունակուած 5րդ էջէն

- «Եակօ. Ճիշդ է, թուրք դառնամ, եթէ սուտ եմ ասում»:
- Ալպերթ Սորալիա. «Միջնորդը»
- «Նա ուշադիր զննեց ամեն մի մանրուք, յետոյ առանց ձեւակերպեան, իշխանուիւուն ասաց.
- Սա կեղտոտ շնաբուն է, Միլանում սա կ'օգտա-գործէին որպէս լուացքատուն, եւ ասել, թէ ինքզ մի-լինն արծ, Յոյնն է, թէ ինձ թուրք անուանել»:
- Ճեք Լանտըն. «Մեծ տան փոքրիկ տիրուիին»
- «Ձեր բարոյականութեան հարցն ինձ չի վերաբե-րում: Թէկուզ մորմոն լինէք կամ թուրք»:
- Ճեք Լանտըն. «Լուսնի հովիտ»
- «Եթէ ամուսինը այդ բանը չգտնի իր կնոջ մէջ, նա իրեն թուրքի պէս կը պահի, իսկ եթէ գտնի, կը դառ-նայ կնոջ հաւատարմի ստրուկը»:
- Անտրեա Սորուա. «Երեք Տիւմա»
- «Պետք է խոստովանեմ՝ թուրք հռչակուելու վտան-գին ենթարկուելով, որ կնոջ փթթում առողջութիւնն ու ճոխ մարմնածենքը, իմ կարծիքով, համարուում են հրաշալի պակասութիւն»:
- Կապրիէլ Կարսիա Մարքես. «Հարիւր տարուան մենութիւն»
- «Նախկինում, մտածում էր նա, քանի դեռ Աստուած չէր սկսել ամիսները, տարիները հաշուելիս խարդա-խել, ինչպէս թուրքերը մէկ եարտ կտաւ չափելիս, ամեն ինչ այլ կերպ էր»:
- Պրանքօ Չոփիչ. «Իմ հեռու ամուսնութիւնները»
- «Խիստ հայր Լազարն անասուն էր, ներիր, Աստ-ուած, ասես թուրք լինէր»:
- Լեոնիտ Անտրէւ. «Օտարերկրացին»
- «Պայքոն դանդաղ պատասխանեց.
- Օրերս սահմանի մօտ մի սերպ եմ մորթել: Թուր-քերն եմ մորթել»:
- Լեոնիտ Անտրէւ. «Նահանգապետը»
- «Չէ՞ որ նրանք թուրք չեն: Նրանք մեր ազգից են՝ առուներ են, բոլորն իւանքն են ու իմ անուանակից պէտրորներ, իսկ ես նրանց վրայ կրակել եմ, ոնց որ թուրքերի վրայ:

... Որպէս պետական գործիչ, դու պէտք է հասկա-նաս, որ պետութեան մէջ ամենից առաջ կարգ ու կա-նոն պէտք է լինի, եւ ո՞վ էլ որ խախտի այն, միենւորՅն է: Թէ ես էլ խախտեմ, դու պարտաւոր ես կրակել ինձ վրայ, ինչպէս թուրքի վրայ»:

ԹԵՆԻՍ

ՍԱՖԻՆԱ ԼՔԵՑ ՔԱԹԱՐԻ
ՄՐՅԱՇԱՐՔԸ

Սերենա Ուիլիըմզ այս տարին պիտի աւարտէ թենիսի աշխարհի դա-սաւորման թիւ 1 դիրքին վրայ, որովհետեւ այժմ թիւ 1 դասուած Տիւնարա Սաֆինա լքեց Զաթարի մէջ տեղի ունեցող «Սո-նի Էրիքսըն»ի ախոյեա-նութեան մրցաշարքը: Սաֆինա արցունքոտ աչքերով հեռացաւ դաշ-տէն՝ կռնակի սուր ցաւի մը պատճառով, երբ Էլե-նա Եանքովիչի դէմ ճա-կատումին առաջին սեթը մէկ հաւասար կ'ընթա-նար: 23-ամեայ ախոյ-եանը շուրջ վեց շաբաթ պիտի բացակայի դաշ-տերէն:

Ան յայտնեց, որ երեք ամիսէ ի վեր այս ցաւը ուներ, սակայն շարու-նակած է խաղալ, որ-պէսզի մնայ առաջին դիրքին վրայ:

Սերենա Ուիլիըմզ, որ մրցաշարքին սկսաւ Սա-ֆինայէն 155 կետ նուազ դիրքով, իր առաջին մրցումը Սվէթլանա Զուկնեցովայի դէմ յաղ-թանակով աւարտեց:

Ան այնուհետեւ իրեն մրցակից ունեցաւ իր քույրը՝ Վինսը Ուիլիըմզը, եւ 5-7, 6-4, 7-6 (7-4) ար-դիւնքով յաղթանակ մը եւս նուաճեց:

«2009 ինձի համար իսկապէս յիշարժան տարի մըն է, որուն ըն-թացքին իմ ասպարէզիս մեծագոյն յաղթանակնե-րը նուաճեմ եմ», մրցու-մէն ետք ըսաւ Սերենա Ուիլիըմզ եւ աւելցուց.

«Տարեվերջին թենիսի աշխարհի դասաւորումի առաջին դիրքը նուաճե-լը մեծ իրագործում մըն է ինձի համար եւ ես շատ ուրախ եմ, որ ամբողջ ծանր աշխատանքս ար-դիւնաւորուեցաւ»:

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՖՈՒԹՊՈԼԻ ԱՌՈՅԵԱՆՈՒԹԻՒՆ ԱՅՍՕՐ՝ ՊՈՐՈՒՄԻԱ ՏՈՐԹՄՈՒՆՏ - ՀԵՐԹԱ ՊԵՐԼԻՆ ՄՐՅՈՒՄԸ

Գերմանիոյ ֆութպոլի ախոյեանութեան (Պումուշ-լիկա) մրցումներուն ծիրին մէջ, այսօր տեղի պիտի ունենայ Պորուսիա Տորքմունտ - Հերթա Պերլին մրցումը: Իսկ շաբաթ, 31 հոկտեմբերին տեղի պիտի ունենան հետեւեալ մրցումները.

Քելն - Համվըր
Համպուրկ - Մունշենկլատպախ
Նիւրնպերկ - Վերտըր Պրեմը
Շթուկարթ - Պայերն Միւնխի
Ուոլֆսպուրկ - Մայնց
Շալքէ - Պայեր Լեւերքուզը
Կիրակի, 1 Նոյեմբերին տեղի պիտի ունենայ եր-կու մրցում, Ֆրեյպուրկ պիտի մրցի Հոֆենհայմի դէմ, իսկ Այնթրախթ Ֆրանքֆուրթ Պոխումի դէմ:

ԱՂԱՍԻ. «ԵՍ ՍՏԱԾ ԵՄ»

Թենիսի երկնակամարի նախկին աստղերէն Անտ-րէ Աղասի նոր հրատարակուելիք իր ինքնակենսա-գրական գիրքին մէջ կը խոստովանի, որ ինք խթա-նիչ դեղեր օգտագործած է եւ պատիժէ գերծ մնալու համար ստած է թենիսի իշխանութիւններուն:

Ութ անգամ թենիսի մեծ մրցաշարքերու (կրան շլէմ) տիտղոսները նուաճած Աղասիի գիրքին վա-ճառը յառաջիկայ ամիս պիտի սկսի:

Անտրէ Աղասի կը գրէ, թէ իր օգնականներէն մէ-կուն միջոցով օգտագործած է խթանիչ դեղեր, եւ երբ քննուքնէն ի յայտ եկած է այդ իրողութիւնը, պա-տիժէ խուսափելու համար թենիսի միջազգային մարմնի գրած է նամակ մը՝ հաւաստիացնելով, որ ինք սխալմամբ օգտագործած է այդ նիւթերը:

«Անշուշտ այժմ կ'ամփնամ եւ կը խոստանամ, որ այս սուղը վերջաւորութիւնն է», ըսած է Աղասի:

Անտրէ Աղասի, որ 2006-ին լքեց թենիսի ասպա-րէզը, ըսաւ, թէ ինք կ'ուզէ աշխարհին յայտնել ամ-բողջ պատմութիւնը:

ՆՈՐԱՅԱՅ ՓԱՆԹՈՒՐԵԻՍԸ ...
Շարունակուած 5րդ էջէն

մի յայտարարութիւն. որն արդի աշխարհում այլ կերպ չես անուանի. քան՝ խա-ւարամուրութիւն Աւելին՝. նա կրկին վերադարձաւ անցեալ դառասկզբի փան-թուրքիստական վարդապետութեանը, որն էլ արդէն յայտնի ողբերգական իրա-դարձութիւնների պատճառն է դարձել, որոնց արձագանգները մեր ժամանակ-ներն են հասել: Ազրայէճանական Նախագահի յետադիմական-ցեղապաշտա-կան հռետորութիւնը արժէ այն բանին, որ նրանից բառացի մեքերում կատա-րեք. «Իւր ժամանակին Ազրայէճանից նրա պատմական, վաղնջական հողի՝ Հանգեզուրի տարածաշրջանի անջատուելը եւ նրա միացուելը Հայաստանին, կարելի է ասել, աշխարհագրական առումով անդամահատել է թուրքական մեծ աշխարհը: Այսինքն թուրքական աշխարհի՝ որպէս միասնական ընտանիքի, միասնական ուժի գործունեութիւնը տասնամակնետով կանգնեցուել է»:

Այս թաքեցրում ակնյայտօրէն երեւում է ոչ թէ պարզապէս Ալիեի անզուսպ ծաւալապաշտական ախորժակը, այլ՝ հեռուն գնացող փանթուրքիստական ուղ-ղութիւն ունեցող ծրագրերը: Ինչպէս որ անցեալում փանթուրքիզմի գաղափա-րախօսները, Ալիեի այսօր Հայաստանը դիտում է որպէս լուրջ գործօն, որը խոչընդոտում է, նրա իսկ խօսքերով, «թուրքական աշխարհի հոգեւոր, քաղա-քական միասնութեանը, նրա՝ որպէս միասնական ուժի, միաւորմանն ու գոր-ծունեութեանը»: Զանի որ թուրքական աշխարհը նրա կողմից դիտուում է որ-պէս ուժ, նրա մասերից մէկը, ըստ Ալիեի, պէտք է ուղղուի դէպի Հայաստանի կողմը՝ Լեռնային Ղարաբաղի հետ միասին: Եւ պարզում է, ոչ միայն Լեռնա-յին Ղարաբաղի, այլեւ արդէն Նաե՛լ՝ Հանգեզուրի հետ միասին: Ասենք, հենց Հայաստանի մայրաքաղաքն ինքը եւ նրա մնացեալն էլ Ալիեը եւ նրա համա-խոհները համարում են «Ազրայէճանի պատմական, վաղնջական հողեր»:

Այն Ազրայէճանի, որն, ի՞նչպէս, մինչեւ 1918 թուականը Հարաւային Կովկասի քա-ղաքական քարտէսի վրայ գոյութիւն էլ չուներ:

Ըստ Էուրեան, Ալիեը բացայայտօրէն թուրքական աշխարհին իւրատեսակ ժիհադի է կոչում: Երեւում է՝ Ալիե-կրտսերն շտապում է վերակենդանացնել իր հօր գաղափարները, որը դարաբաղեան պատերազմի շրջանում, ինչպէս նա յայտնի է, Արցախը ոչնչացնելու համար հազարաւոր աֆղանական մուժախտ-ներն ու չէչէն գողհայիներն էր ներգրաւել: Այլ խօսքերով, Նա, հօր օրինակով, փորձեր է ձեռնարկում Ազրայէճանի եւ Լեռնային Ղարաբաղի միջեւ դիմակա-լութիւնը վերստին տեղափոխել միջկրօնական հակամարտութեան հարթութիւն: Թերեւս արժէ Ալիեին մէկ անգամ եւս յիշեցնել այն մասին, որ, ըստ Էուրեան, ամբողջ քաղաքակիրթ աշխարհին վաղուց է յայտնի. դարաբաղեան հակամար-տութիւնն անցեալ դարասկզբին հանդիսացել է Ռուսաստանեան կայսրութեան տրոհման ետեւանք, իսկ նոյն դարի վերջին՝ խորհրդային կայսրութեան տրոհ-ման եւ աւարտուել անկախ Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետութեան կազմա-ւորումով:

Այնպէս որ, ալիեեան «գիշերաժողովը» Նախիջեւանում, որը կոչուած էր թուրքական աշխարհը ներքաշել նրա գառնացական գաղափարների իրացմա-նը, հազիւ թէ Ալիեի համար հաճելի շարունակութիւն կարող է ունենալ: Եւ ոչ միայն այն պատճառով, որ փանթուրքիզմն, աւելի շուտ, արդի աշխարհում անի-րացուելի է, ինչը դա որպէս գաղափար՝ ժամանակավրէպութեան կարգին է դաս-ւում:

Բանն այն է նաեւ, որ, չնայած հայ-թուրքական յարաբերութիւնների հարցի վերաբերեալ հայկական միջազայում ծագած տարածայնութիւններին, ժամա-նակի եւ ճակատագրի փորձութիւն անցած՝ Հայաստանի, սփիւռքի եւ Արցախի եռամիասնութիւնը Ալիեին ու նրա ազգայնամուլ վարչախմբին թոյլ չի տայ իրա-կանացնել Նախիջեւանում հնչեցուած խելացնոր ծրագրերը:

ԱԶԻՊԷՅՃԱՆՑԻՆԵՐԸ
ՉԱՐԴԱԾ ԵՆ...
Շարունակուած 5րդ էջէն

փետրուարին հսկողութեան տակ առած է Ազրայէ-ճանի տարածքի համացանցային գրեթէ ողջ հատ-ուածը: Հայ հակահարուածողները կոտրած էին ազրայէճանական հեղինակաւոր իրատարակու-թիւններէն մէկուն կայքը՝ ապատեղեկատուութիւն տեղագրելով այն մասին, իբր Ազրայէճանը դարա-բաղեան հարցին մէջ պատրաստ է զիջումներու: Եթէ կը յիշէք, ազրայէճանական միւս լրատուամիջոցնե-րը այս տեղեկատուութիւնը տարածած էին ամբողջ աշխարհի տարածքին՝ առանց անդրադառնալու, որ այդ մէկը ապատեղեկատուութիւն է: Այս իրադար-ձութիւնը այդ ժամանակ նոյնիսկ ազդած էր ազըր-պէճանական ազգային դրամին՝ մանաթի փոխար-ժեքին վրայ: Իրադարձութիւնները այնպէս զարգա-ցան, որ հայերու վերահսկման տակ ինկան ազրպէ-ճանական դէսպանատուներու, միջազգային կազ-մակերպութիւններու ազրայէճանական ներկայա-ցուցչութիւններու կայքերը: Ի վերջոյ, Ազրպէճանի ազգային անվտանգութեան Նախարարութիւնը ստիպուեցաւ հանդէս գալ յայտարարութեամբ, որ հսկողութեան տակ առած է ազրպէճանցի կայքա-հէնները, եւ ատկէ ետք միայն հայկական կողմը դադրեցուց «ռազմական գործողութիւնները»:

Առհասարակ տեղեկատուական համակարգի անվտանգութեան ապահովումը անվտանգութեան ծառայութիւններու խնդիրն է: Որեւէ երկրի ազգա-յին անվտանգութեան ծառայութիւն պարտաւոր է հսկողութիւն սահմանել, որ այլ երկրի ներկայացու-ցիչներ անթոյլատրելի կերպով չթափանցեն իրենց երկրի տեղեկատուական համակարգ: Այն հանգա-մանքը, որ այս անգամ ազրպէճանցի կայքահէննե-րու կոտրած կայքերուն մեծ մասը պետական կայ-քեր են, կասկած չի ձգեր, որ մեր ազգային անվտան-գութեան մարմինները լաւ չեն կատարէ իրենց պարտականութիւնները: Չվստահելով միայն պե-տական ծառայութիւններու աշխատանքին՝ այս վեր-ջին լայնածաւալ գրոհէն ետք տեղեկատուական հա-մակարգի հայ մասնագետները շտապած են միա-ւորուել եւ երկու օրուան ընթացքին հապճեալ ստեղ-ծել «Հայկական կայքէջերու անվտանգութեան խումբը»: Խումբին մէջ արդէն ընդգրկուած է 72 հո-գի՝ ծրագրաւորողներ, թեքնիք մասնագետներ եւ լրագրողներ, որոնք իրենց սեփական գիտելիքներով եւ միջոցներով պիտի փորձեն պահպանել հայկա-կան կայքերու անվտանգութիւնն ու անառիկութիւնը եւ հարկ եղած պարագային նաեւ հակահարուած տալ, ինչը մեզի համար, անշուշտ, պատուի եւ հայ-րենասիրութեան խնդիր է:

ԻՆՉՊԷՍ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԻԼ ԿԱՅԶԱՅԵՆՈՒԹԵՆԵՆ
Կայքահէնութիւնը այսօր աշխարհի մէջ մեծ տարա-ծում գտած յանցագործութիւններէն մէկն է, որ ցա-ւօք անպատիժ կը մնայ, քանի որ յանցագործը կը մնայ վիրթուալ տարածքի մէջ եւ չ'երեւիր: Ի դէպ, «Մտաւոր սեփականութեան համաշխարհային միու-թիւնը» 2008 թականային կայքահէնութեան միջազ-գային մակարդակը ստուգելու Նպատակով ուսում-նասիրութիւն կատարած է աշխարհի շատ երկրնե-րու մէջ: Այդ ուսումնասիրութեան համաձայն, Հա-յաստանը կայքահէնութեան ենթարկուելու տեսակէ-տէն կը գտնուի վատ վիճակի մէջ, այսինքն պաշտ-պանուած է:

Կայքահէնութեան գոհ կարող է դառնալ ամեն ոք, որ համակարգչի միջոցով կ'իրականացնէ գանա-զան ծրագրեր: Պաշտպանութիւն ձեւերէն մէկը այն է, որ համակարգչի մէջ որեւէ ծրագիր օրինակ՝ Word, Excel ներմուծելէ կամ գնել առաջ պէտք է պարզել եւ ստուգել, թէ ուուպ ծրագիրը արտօ-նագրուած է, թե՞ ոչ: Երբեմն այդ ծրագիրները ուղ-ղակի անվճար կը ներբեռցուին, այսինքն տառնւղտ կ'ըլլան համացանցէն, ինչ որ՝ նոյնպէս անվտանգ չէ, կրնայ ունենալ ժախերու համար կամ ամուր ու կառուցիկ ջըլլալ եւ ենթարկուիլ կայքահէնութեան: Կայքահէնութիւնը բերօրէն պատմելի է, եթէ ապա-ցուցուի: Բազմաթիւ երկրիւններու, այդ կարգին եւ Հա-յաստանի մէջ, ատիկա կը դիտուի իբրեւ մտաւոր սե-փականութեան իրաւունքի խախտում եւ կը պատ-ժուի ըստ Հայաստանի Հանրապետութեան քրէական օրէնսգրքի 158-րդ յօդուածին: Այս վերջին՝ օգոս-տոսեան դէպքէն ետք Հայաստանի մէջ վարչապե-տին հրամանով ստեղծուած է մտաւոր սեփականու-թեան ոլորտին վերաբերող միջգերատեսչական յանձնախումբ, որուն պարտականութիւնը պիտի ըլ-լայ այդ ոլորտին ա՛լ աւելի բարելաւումը:

Հայկական համացանցային ընկերութիւններն ալ իրենց կարգին արդէն սկսած են միջոցներ ձեռնար-կել՝ յառաջիկայ յարձակումներէն խուսափելու հա-մար: Կը բարձրացնեն աշխատակիցներուն որակա-ւորումը եւ կը գործածեն բարդ գաղտնաբառեր, նոյ-նիսկ ընկերութեան աշխատակիցներէն մէկը միւսին գաղտնաբառը չի գիտնար: Ըստ մասնագետներու, կայքահէններէն պաշտպանուելու համար անհրա-ժեշտ է առնուազն 10 նիշ պարունակող բարդ գաղտ-նաբառ ունենալ. շատ յաճախ կայքահէնները կը կի-րարկեն ելեկտրոնային բառարաններ, որոնց միջո-ցով ալ շատ դիւրութեամբ կը գիտանան գաղտնաբա-ռը, եթէ այն ամբողջական բառ մըն է:

... Կայքահէնութիւնը, ինչպէս ըսինք, յանցագոր-ծութիւն մըն է, որ բերօրէն պատմելի է, սակայն, ինչ-պէս մասնագետները կը նշեն, շատ դժուար է կայ-քահէնութիւնը ապացուցելը, եւ որպէսզի երկրա-բարակ բաշքըշքներուն մէջ չ'իյնան, պէտք է ուղղա-կի ներդրել նոր ու լաւ մշակուած ծրագիրներ եւ բարձրացնել համացանցային ծառայութիւններու որակը: Այդ մէջը ուղղակի անհրաժեշտ է՝ հայ մտա-ւոր սեփականութեան անվտանգութեան եւ հայկա-կան կայքերու անառիկութեան համար:

www.aztagarabic.com

Arabic Blog

News & Analysis from Armenia

Arabic Blog

News & Analysis from Armenia

Arabic Blog

News & Analysis from Armenia

